

Hallituksen esitys Eduskunnalle laiksi Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta ja laiksi Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta ja muutettavaksi Rahoitustarkastuksesta annettua lakia. Uudella lailla korvattaisiin nykyinen Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annettu laki, jonka voimassaoloaika päättyy vuoden 2004 lopussa.

Rahoitustarkastuksen toiminta rahoitettaisiin Rahoitustarkastuksen valvottavilta ja muilta maksuvelvollisilta perittävillä valvontamaksuilla ja toimenpidemaksuilla kuten nykyisinkin. Nykyisestä laista poiketen uusi laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta sisältäisi yksityiskohtaiset säännökset valvontamaksun suuruuden perusteista. Rahoitustarkastuksen asema Suomen Pankin yhteydessä säilyy entisellään.

Luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvontamaksu muodostuisi perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Perusmaksu ja suhteellinen maksu perittäisiin myös ulkomaisten luottolaitosten sivukontto-reilta sekä ulkomaisten sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden sivuliikkeiltä. Perusmaksu olisi laskentayksikköinä määritelty kiinteä maksu. Yhden laskentayksikön määrä olisi 100 euroa. Suhteellinen maksu laskettaisiin maksuvelvollisen viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisen taseen loppusumman, liikevaihdon tai pääomavaatimuksen perusteella taikka hallinnoitujen sijoitusrahastojen varojen yhteismäärän perusteella. Laissa säädettäisiin, kuinka monta laskentayksikköä maksuvelvollisen perusmaksu käsittää ja kuinka suuri on suhteellisen maksun laskentakerroin.

Arvopaperipörssin, optioyhteisön ja selvitysyhteisön valvontamaksu muodostuisi maksuvelvollisen liikevaihdon perusteella laskettavasta suhteellisesta maksusta, jolle kuitenkin säädettäisiin vähimmäismäärä. Arvopaperikeskuksen, julkisen kaupankäynnin

kohteena olevien arvopapereiden liikkeenlaskijoiden ja muiden maksuvelvollisten valvontamaksu muodostuisi ainoastaan perusmaksusta.

Valvontamaksun maksuunpanosta vastaisi Rahoitustarkastus. Valvontamaksu määrättäisiin kalenterivuositain. Valvontamaksu erääntyisi maksettavaksi Rahoitustarkastuksen määräämänä ajankohtana, kuitenkin aikaisintaan kalenterivuoden kesäkuun viimeisenä päivänä. Valvontamaksun voisi maksaa useammassa kuin yhdessä erässä.

Jos valvontamaksuina perittävät varat yhdessä Rahoitustarkastuksen muiden tuottojen kanssa todennäköisesti muutoin ylittäisivät Rahoitustarkastuksen talousarvion mukaiset kustannukset yli viidellä prosentilla, Rahoitustarkastuksen olisi määrättävä valvontamaksu siten alennettuna, ettei ylite todennäköisesti nouse viittä prosenttia suuremmaksi.

Rahoitustarkastuksen toimenpidemaksuihin sovellettaisiin valtion maksuperustelakia. Suoritteiden maksullisuudesta ja toimenpidemaksujen suuruudesta määräisi nykyiseen tapaan Rahoitustarkastus. Toimenpidemaksu voitaisiin periä myös niissä tapauksissa, joissa Rahoitustarkastus suorittaa Euroopan talousalueeseen kuuluvan toisen valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä valvonta- tai tarkastustoimenpiteen tuossa valtiossa toimiluvan saaneen rahoituspalveluyrityksen Suomessa olevassa sivukonttorissa tai sivuliikkeessä.

Jos valvontamaksuina ja toimenpidemaksuina perittävät varat yhdessä Rahoitustarkastuksen muiden tuottojen kanssa eivät riittäisi kattamaan Rahoitustarkastuksen kustannuksia, Rahoitustarkastuksen olisi laadittava suunnitelma alijäämän johdosta tarvittavista toimenpiteistä.

Ehdotetut lait ovat tarkoitettut tulemaan voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ	1
SISÄLLYSLUETTELO	2
YLEISPERUSTELUT	4
1. Johdanto	4
2. Nykytila.....	5
2.1. Voimassa olevan lain tausta.....	5
2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö.....	6
2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö.....	9
2.3.1. Ruotsi.....	9
2.3.2. Tanska	10
2.3.3. Norja	10
2.3.4. Islanti	11
2.3.5. Yhdistynyt Kuningaskunta.....	11
2.3.6. Irlanti.....	11
2.3.7. Itävalta.....	11
2.3.8. Saksa.....	12
2.3.9. Eräät muut EU-valtiot	12
2.4. Nykytilan arviointi.....	12
3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	13
3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi	13
3.2. Keskeiset ehdotukset	15
4. Esityksen vaikutukset.....	17
4.1. Yleistä	17
4.2. Taloudelliset vaikutukset	17
4.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset	17
5. Asian valmistelu	18
6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja	20
YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	21
1. Lakiehdotusten perustelut	21
1.1. Laki rahoitusvalvontamaksusta	21
1.2. Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta.....	31
2. Tarkemmat säännökset ja määräykset.....	32
3. Voimaantulo	32
4. Säättämisjärjestys	32
LAKIEHDOTUKSET	35
Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta.....	35
Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta	41

LIITE	43
RINNAKKAISTEKSTIT	43
Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta	43

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Rahoitustarkastus on rahoitusmarkkinoita valvova viranomaisena. Rahoitustarkastus perustettiin vuonna 1993 Suomen Pankin yhteyteen. Rahoitustarkastuksesta annetun lain (587/2003) 2 §:n mukaan Rahoitustarkastuksen toiminnan tavoitteena on rahoitusmarkkinoiden vakaus ja luottamuksen säilyminen rahoitusmarkkinoiden toimintaan.

Rahoitustarkastuksen valvottavat on lueteltu Rahoitustarkastuksesta annetun lain 5 §:ssä. Valvottavia ovat ensinnäkin kotimaiset luottolaitokset, rahastoyhtiöt ja sijoituspalveluyritykset sekä vastaavien ulkomaisten yritysten sivuliikkeet ja edustustot Suomessa. Lisäksi valvottavia ovat muiden muassa arvopaperipörssi, optioyhteisö, selvitysyhteisö, arvopaperikeskus, vakuusrahasto, talletussuojarahasto ja sijoittajien korvausrahasto.

Rahoitustarkastuksen päätehtävät jakaantuvat valvontaan ja sääntelyyn. Valvontatyössä Rahoitustarkastus arvioi valvottavien taloudellista tilaa, riskiasemaa, riskinkantokykyä sekä riskien hallintajärjestelmiä. Valvonnalla pyritään varmistamaan, että valvottavilla on riittävät taloudelliset ja muut edellytykset harjoittaa toimintaa ja että ne noudattavat päätöksenteossaan asianmukaisia menettelytapoja. Kun valvottavan yrityksen kotipaikka on muualla Euroopan talousalueella, yrityksen talouden vakauden valvonnasta vastaa kuitenkin yrityksen kotivaltion valvontaviranomainen.

Arvopaperimarkkinoiden valvonnassa on keskeistä markkinoiden luotettavuuden ylläpitäminen. Tätä toteutetaan muun muassa valvomalla markkinoiden menettelytapoja, liikkeeseenlaskijoiden tiedonantovelvollisuuden noudattamista ja tutkimalla epäiltyjä sisäpiirintiedon väärinkäytön tapauksia ja muita arvopaperimarkkinarikkeitä. Rahoitustarkastus pyrkii vaikuttamaan myös arvopaperikaupankäynnin ja selvitystoiminnan sujuvuuteen ja toimintavarmuuteen.

Rahoitustarkastus seuraa, että valvottavat julkistavat toiminnastaan, tuotteistaan ja ta-

loudellisesta asemastaan kansainvälisten suositusten ja standardien mukaiset olennaiset ja riittävät tiedot. Rahoitustarkastus tuottaa myös itse tietoa edistääkseen yleisön mahdollisuuksia arvioida rahoituspalvelujen sisältöä ja riskejä.

Rahoitustarkastuksen johtokunta ohjaa Rahoitustarkastuksen toimintaa. Johtokunnan tehtävänä on muun muassa vahvistaa valvonnan kannalta merkittävät, periaatteelliset ja laajakantoiset määräykset ja ohjeet sekä ratkaista ne periaatteellisesti tärkeitä asioita, jotka johtaja tuo sen käsiteltäväksi. Pankki- ja valtuusto valvoo Rahoitustarkastuksen toiminnan yleistä tarkoituksenmukaisuutta ja tehokkuutta sekä nimittää johtokunnan jäsenet ja varajäsenet.

Rahoitustarkastuksen päällikkönä on johtaja. Hän vastaa siitä, että Rahoitustarkastukselle kuuluvat tehtävät hoidetaan tehokkaasti ja tarkoituksenmukaisesti. Johtaja tekee Rahoitustarkastukselle kuuluvat päätökset, jollei asia kuulu johtokunnalle tai jollei ratkaisuvaltaa ole työjärjestyksessä siirretty Rahoitustarkastuksen muulle virkamiehelle. Johtajan apuna toimii neuvoa antava johtoryhmä.

Rahoitustarkastuksen palveluksessa on 138 henkilöä. Rahoitustarkastus jakaantuu esikuntayksikköön ja kolmeen osastoon, joita ovat vakavaraisuusvalvonta, markkinavalvonta ja valvonnan tuki.

Rahoitustarkastuksen talousarvio laaditaan kalenterivuodeksi kerrallaan. Talousarvio käsitellään johtokunnassa, ja sen hyväksyy Suomen Pankin johtokunta. Vuoden 2004 talousarviossa Rahoitustarkastuksen kulut on arvioitu yhteensä 16,5 miljoonaksi euroksi. Kuluista 15,9 miljoonaa euroa (96,4 %) on tarkoitettu valvontamaksuille. Talousarvion mukaan muu tuotot, joiden määräksi arvioidaan 0,6 miljoonaa euroa (3,6 %), muodostuvat toimenpidemaksuista. Vuoden 2003 toteutuneet kulut olivat 15,0 miljoonaa euroa. Vuoden 2003 tuotot jakaantuivat seuraavasti: valvontamaksut 14,5 miljoonaa euroa (96,7 %) sekä toimenpidemaksut ja muut tuotot 0,5 miljoonaa euroa (3,3 %).

Taulukko 1. Rahoitustarkastuksen kulujen ja tuottojen kehitys 1999—2003 (milj. €)

	1999	2000	2001	2002	2003
Kulut yhteensä	10,5	11,5	12,4	14,2	15,0
Valvontamaksut	9,9	10,9	11,7	13,7	14,5
Toimenpidemaksu ja muut tuotot	0,6	0,6	0,7	0,5	0,5
Tuotot yhteensä	10,5	11,5	12,4	14,2	15,0

Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annettu laki (604/2003) on voimassa 31 päivään joulukuuta 2004 saakka. Valvontamaksu on valtiosääntöoikeudellisessa mielessä vero. Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta ehdotetaan säädettäväksi uusi laki, joka täyttää veronluonteiselle maksulle asetetut vaatimukset ja turvaa Rahoitustarkastuksen toiminnan rahoituksen.

2. Nykytila

2.1. Voimassa olevan lain tausta

Rahoitustarkastusta koskeva lainsäädäntö uudistettiin vuonna 2003. Hallituksen esityksessä eduskunnalle laiksi Rahoitustarkastuksesta ja eräksi siihen liittyviksi laeiksi (HE 175/2002 vp) todettiin uudistuksen keskeisenä syyksi se, ettei lainsäädäntö riittävissä määrin mahdollistanut tehokkaiden ja joustavien, ennakoivaa valvontaa tukevien valvontavaltuuksien käyttämistä rahoitusmarkkinoiden valvonnassa. Sanotussa hallituksen esityksessä ehdotettiin säädettäväksi muassa laki Rahoitustarkastuksesta, jolla kumottaisiin vuonna 1993 säädetty rahoitustarkastuslaki (503/1993). Viimeksi mainitun lain valvontamaksua koskevaa 20 §:ää ehdotettiin kuitenkin sovellettavaksi vuoden 2004 loppuun saakka. Tällainen säännösehdoitus sisältyi Rahoitustarkastusta koskevan lakiehdotuksen 38 §:n 2 momenttiin.

Hallituksen esityksestä antamassaan lausunnossa (PeVL 67/2002 vp) eduskunnan perustuslakivaliokunta totesi, että valvontamaksun perusteet on vahvistettu johtokunnan päätöksellä. Koska lakiehdotukseen ei sisällynyt säännöksiä valvontamaksun suuruuden perusteista, veron suuruus ei määräytyisi pe-

rustuslain mukaisesti lailla. Tästä syystä 38 §:n 2 momentti oli vastoin perustuslain 81 §:n 1 momenttia. Perustuslakivaliokunnan mukaan edellytyksenä tavallisen lainsäätämisyjärjestyksen käyttämiselle oli, että sääntely saatetaan näiltä osin vastaamaan perustuslain vaatimuksia verolaista tai että 38 §:n 2 momentti poistetaan lakiehdotuksesta.

Lakiehdotuksen säännöksiä valvontamaksusta ei kuitenkaan ollut mahdollista tuossa yhteydessä tarkistaa perustusvaliokunnan edellä esittämien valtiosääntöoikeudellisten huomautusten edellyttämällä tavalla. Koko lakiehdotusta ei myöskään ollut asianmukaisesti käsitellä perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Näin ollen perustuslakivaliokunta katsoi, että valvontamaksusta tulee säätää erillinen määräaikainen poikkeuslaki, jonka voimassaolo on asianmukaista rajoittaa esimerkiksi kahteen vuoteen. Perustuslakivaliokunta totesi, että poikkeuslain voimassa ollessa tulee valvontamaksusta saada aikaan perustuslain vaatimukset täyttävä pysyväisluonteinen lainsäädäntöjärjestely.

Perustuslakivaliokunnan lausuntoon viitaten eduskunnan talousvaliokunta ehdotti mie-tinnössään (TaVM 27/2002 vp), että Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta säädetään uudella erillisellä määräaikaisella poikkeuslailla. Talousvaliokunta ehdotti myös, että laki säädetään perustuslain säätämisyjärjestyksessä ja että lakiehdotus julistetaan kiireelliseksi. Talousvaliokunta totesi, että poikkeuslain voimassaoloaikana tulee valmistella valvontamaksun pysyväisluonteinen lainsäädännöllinen perusta.

Laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta säädettiin perustuslain säätämisyjärjestyksessä. Laki tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2003. Laki on voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

2.2. Lainsäädäntö ja käytäntö

Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetun lain 1 §:n 1 momentissa säädetään valvontamaksun tarkoituksesta ja maksuvelvollisista. Valvontamaksu peritään Rahoitustarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kulujen kattamiseksi. Maksuvelvollisia ovat Rahoitustarkastuksen valvottavat, luottolaitostoinnasta annetun lain (1607/1993), jäljempänä *luottolaitoslaki*, 1 a §:n 2 momentissa tarkoitetut osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijat. Valvottavat on lueteltu Rahoitustarkastuksesta annetun lain 5 §:ssä. Luottolaitoslain 1 a §:n 2 momentissa säädetään osakeyhtiöiden ja osuuskuntien oikeudesta harjoittaa rajoitettua luottolaitostointia. Arvopapereiden julkisesta kaupankäynnistä säädetään arvopaperimarkkinalain (495/1989) 3 luvussa.

Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetussa laissa ei ole yksityiskohtaisia säännöksiä varsinaisista maksuperusteista. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan maksujen määräämisessä noudatetaan, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään.

Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetun lain 1 §:n 3 momentissa säädetään maksun viivästyskorosta ja 4 momentissa maksun perimisestä ulosottotoimin. Maksun viivästyessä sille peritään korkolain (633/1982) 4 §:ssä säädetty viivästyskorko. Maksu korkoineen saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottotoimin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetun lain 2 §:ssä säädetään lain voimaan-

tulosta ja voimassaolosta. Laki tuli voimaan 1 päivänä heinäkuuta 2003. Laki on voimassa 31 päivään joulukuuta 2004.

Rahoitustarkastuksesta annetun lain 10 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan Rahoitustarkastuksen johtokunnan tehtävänä on päättää valvontamaksusta. Johtokunnan päättämät maksuperusteet on julkaistu Rahoitustarkastuksen internet-sivuilla. Perusteissa todetaan, että valvontamaksuilla katetaan se osa Rahoitustarkastuksen kustannuksista, joka on vielä kattamatta toimenpidemaksutuottojen jälkeen. Toiminnan kokonaiskustannukset jaetaan luottomarkkinoiden ja pääomamarkkinoiden valvonnan kustannuksiin, jotka kohdistetaan edelleen näillä markkinoilla toimiville maksuvelvollisille valvontamaksuina maksettaviksi. Valvontamaksukaudet ovat tammi—huhtikuu, touko—elokuu ja syys—joulukuu. Valvontamaksut laskutetaan kolme kertaa vuodessa kunkin valvontamaksukauden jälkeen helmi-, kesä- ja lokakuussa.

Luottomarkkinoiden valvonnan kustannukset jaetaan luottomarkkinoilla toimiville maksuvelvollisille. Valvontamaksu muodostuu perusmaksusta ja taseen loppusumman perusteella määräytyvästä maksusta, jäljempänä *tasemaksu*. Maksuvelvollisten tasemaksuksi vuodelta 2002 muodostui 49,81 euroa kutakin taseen yhtä miljoonaa euroa kohden eli noin 0,0053 prosenttia taseiden loppusummasta. Vastaavat luvut vuodelta 2003 olivat 53,70 euroa ja 0,0057 prosenttia. Suurimman luottolaitoksen tasemaksu oli noin 4,1 miljoonaa euroa vuodelta 2002 ja noin 4,2 miljoonaa euroa vuodelta 2003. Perusmaksut kultakin neljän kuukauden pituiselta maksukaudelta ovat seuraavat (Taulukko 2).

Taulukko 2. Luottomarkkinoilla toimivien perusmaksut

Maksuvelvollinen	Perusmaksu maksukaudelta (€)
Liikepankit	1 681,879
Säästöpankkiosakeyhtiöt	1 681,879
Osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö	1 681,879
Luottolaitosten omistusyhteisöt sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymän omistusyhteisöt	1 681,879
Säästöpankit	336,376
Osuuspankit	336,376
Muut luottolaitokset, mukaan lukien luottoyhteisöt ja maksuliikkeyhteisöt	504,564
Vakuusrahastot	504,564
Ulkomaisten luottolaitosten sivukonttorit	840,940
Ulkomaisten luottolaitosten edustustot	168,188
Panttilainauslaitokset, rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavat yritykset ja muut	168,188

Ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreiden ja edustustojen, luottolaitosten omistusyhteisöjen, rahoitus- ja vakuutusryhmittymien omistusyhteisöjen sekä rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavien yritysten luottomarkkinavalvontamaksu muodostuu pelkästä perusmaksusta.

Pääomamarkkinoiden valvonnan kustannukset jaetaan näillä markkinoilla toimivien maksuvelvollisten ryhmille Rahoitustarkastuksessa valvontaa hoitavien henkilöiden vastuualueiden ja tehtävien perusteella. Ryhmiä on kuusi.

Ensimmäinen ryhmä muodostuu sijoituspalvelujen tarjoajista. Valvontamaksuvelvollisia ovat kaikki Suomessa sijoituspalveluita tarjoavat kotimaiset sijoituspalveluyritykset ja luottolaitokset, ulkomaisten sijoituspalveluyritysten Suomessa olevat sivuliikkeet ja ulkomaisten luottolaitosten Suomessa olevat sivukonttorit sekä ulkomaisten sijoituspalveluyritysten edustustot ja kotimaisten sijoituspalveluyritysten omistusyhteisöt.

Sijoituspalvelujen tarjoajien kustannukset jaetaan ensi vaiheessa kahteen osaan. Ensimmäinen osa (yksi kolmasosa kustannuksista) on kotimaisten sijoituspalveluyritysten valvonnasta aiheutuvia yleiskustannuksia, ja ne kohdistetaan näille yrityksille tasan. Toinen osa (kaksi kolmasosaa kustannuksista)

kohdistetaan tarjottujen sijoituspalveluiden perusteella. Sijoituspalveluita ovat arvopaperinvälitys, omaisuudenhoito, markkinatakaus, arvopaperikaupinta, emissionjärjestäminen ja emissioantakaaminen. Arvopaperinvälitykselle, omaisuudenhoidolle ja markkinatakaukselle kullekin kohdistetaan suhteellisesti suurempi osuus kustannuksista kuin arvopaperikaupinnalle sekä emissionjärjestämiselle ja -takaamiselle. Osuudet määritetään eri sijoituspalvelujen aiheuttaman valvontatyön määrän perusteella. Suurin yksittäisen sijoituspalveluyrityksen valvontamaksu oli noin 99 700 euroa vuodelta 2002 ja noin 88 200 euroa vuodelta 2003.

Rahastoyhtiöt muodostavat toisen ryhmän. Tälle ryhmälle kohdistetut kustannukset jaetaan rahastoyhtiöille niiden hallinnoimien sijoitusrahastojen lukumäärän ja koon perusteella. Puolet kustannuksista jaetaan lukumäärän ja puolet koon perusteella. Ne rahastoyhtiöt, joilla ei ole hallinnoitavanaan yhtään sijoitusrahastoa, maksavat 504,564 euron valvontamaksun kultakin maksukaudelta. Suurin yksittäisen rahastoyhtiön valvontamaksu vuodelta 2002 oli noin 156 200 euroa ja vuodelta 2003 noin 203 700 euroa.

Kolmas ryhmä, jolta peritään pääomamarkkinoiden valvonnasta aiheutuvat kustannukset, on nimeltään markkinapaikat.

Markkinapaikoille kohdistettavien kustannusten jakoperusteena käytetään markkinapaikan liikevaihtoa ilman preemioita (palkkiot). Jakoprosentit ryhmän sisällä määritellään vuodeksi kerrallaan edellisen vuoden tilinpäätöksen perusteella. Markkinapaikan valvontamaksu on vähintään 1 681,879 euroa maksukaudelta. Se määrätään muun muassa sellaiselle markkinapaikalle, jonka liikevaihto ei ole vielä tiedossa tai jonka valvontamaksu jäisi alle 1 681,879 euron maksukaudelta. Helsingin arvopaperi- ja johdannaispörssin valvontamaksu vuodelta 2002 oli noin 527 600 euroa ja vuodelta 2003 noin 655 600 euroa. Markkinapaikkojen ryhmään kuuluu myös sellainen yhteisö, jonka määräysvallassa arvopaperipörssi, optioyhteisö, selvitysyhteisö tai arvopaperikeskus on arvopaperimarkkinain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Yhteisön valvontamaksu muodostuu perusmaksusta, jonka määrä on 1 681,879 euroa maksukaudelta.

Neljäs ryhmä on nimeltään arvo-osuusjärjestelmä. Sen valvontamaksu määrätään tilinhoitajayhteisön oikeudet saaneelle yritykselle, Suomen Arvopaperikeskukselle ja Arvopaperikeskuksen rahastolle. Arvo-osuusjärjestelmälle kohdistetut kustannukset jaetaan kahteen osaan, joista toinen kohdistetaan Arvopaperikeskukselle sekä sen rahastolle ja toinen osa tilinhoitajayhteisöille. Arvopaperikeskukselle kohdistetaan kustannuksista määrä, joka vastaa sen aiheuttamaa valvontatyötä. Arvopaperikeskuksen valvontamaksu vuodelta 2002 oli noin 201 300 euroa ja vuodelta 2003 noin 252 600 euroa. Arvopaperikeskuksen rahaston valvontamaksu on 504,564 euroa maksukaudelta, ja se sisältyy Arvopaperikeskuksen kustannusosuuteen. Tilinhoitajayhteisöjen valvontamaksu riippuu säilytyksessä olevien arvo-osuuksien arvosta, kirjausten kappalemäärästä ja kirjausten arvosta. Kunkin tekijän painoarvo on yksi

kolmasosa. Valvontamaksun vähimmäismäärä on 1 681,879 euroa maksukaudelta.

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijat muodostavat viidennen ryhmän. Liikkeeseenlaskijat, joiden joukkovelkakirjalaina on ainoastaan otettu pörssin listalle, maksavat 168,188 euron suuruisen valvontamaksun maksukaudelta. Jos liikkeeseenlaskija on osuuspankkien yhteenliittymän jäsenpankki, valvontamaksu on 84,094 euroa. Se osa liikkeeseenlaskijoiden valvonnan kustannuksista, joka on vielä kattamatta joukkovelkakirjalainojen liikkeeseenlaskijoiden maksujen jälkeen, kohdistetaan liikkeeseenlaskijoille, joiden osakkeita on otettu pörssin listalle. Nämä liikkeeseenlaskijat jaetaan kahteen luokkaan osakevaihdon mukaan. Ensimmäisen luokan muodostavat kymmenen vaihdetuinta yhtiötä riippumatta siitä, mille listalle yhtiö kuuluu, ja toisen luokan muodostavat loput yhtiöt. Ensimmäisen luokan painokerroin on 2 ja toisen luokan 1. Kustannukset jaetaan yhtiöiden painotetun lukumäärän mukaisesti. Valvontamaksu on kuitenkin vähintään 168,188 euroa maksukaudelta.

Sisäpiirirekisterin pitäjät ovat kuudes ja viimeinen pääomamarkkinoiden ryhmä. Rekisterinpitäjiä ovat arvopaperipörssi, muut julkisen kaupankäynnin järjestäjät, arvopaperikeskus, julkisen kaupankäynnin kohteena olevien osakkeiden ja osakkeeseen oikeuttavien arvopapereiden liikkeeseenlaskijat, suomalaiset luottolaitokset ja sijoituspalveluyritykset sekä ulkomaiset sijoituspalveluyritykset, luottolaitokset ja rahoituslaitokset. Tähän valvontaan kohdistetut kustannukset jaetaan tasan kaikkien rekisterinpitovelvollisten kesken. Valvontamaksu vuonna 2002 oli noin 143 euroa ja vuonna 2003 noin 160 euroa kultakin maksukaudelta.

Vuoden 2002 valvontamaksut jakaantuivat seuraavasti (Taulukko 3):

Taulukko 3. Valvontamaksut vuodelta 2002

Maksuvelvollinen	Maksuvelvollisten lukumäärä	Valvontamaksu (€)	Valvontamaksu (%)
1. Luottomarkkinoilla toimijat	400	8 605 951,00	62,96
2. Sijoituspalvelujen tarjoajat	168	1 997 402,87	14,61
3. Rahastoyhtiöt	25	779 848,53	5,70
4. Markkinapaikat	2	532 261,55	3,89
5. Arvo-osuusjärjestelmä	14	402 755,35	2,95
6. Arvopapereiden liikkeeseenlaskijat	304	1 106 551,27	8,10
7. Sisäpiirirekisterin pitäjät	564	243 997,68	1,79
Yhteensä	1 477	13 668 768,25	100,00

Vuoden 2003 valvontamaksut jakaantuivat seuraavasti (Taulukko 4):

Taulukko 4. Valvontamaksut vuodelta 2003

Maksuvelvollinen	Maksuvelvollisten lukumäärä	Valvontamaksu (€)	Valvontamaksu (%)
1. Luottomarkkinoilla toimijat	392	9 044 428,60	62,10
2. Sijoituspalvelujen tarjoajat	166	1 786 899,04	12,27
3. Rahastoyhtiöt	27	1 024 230,76	7,04
4. Markkinapaikat	2	660 168,07	4,53
5. Arvo-osuusjärjestelmä	14	507 219,60	3,48
6. Arvopapereiden liikkeeseenlaskijat	262	1 272 842,53	8,74
7. Sisäpiirirekisterin pitäjät	556	268 172,63	1,84
Yhteensä	1 419	14 563 961,23	100,00

2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö

2.3.1. Ruotsi

Ruotsin *Finansinspektionen* valvoo muun muassa luottolaitosten ja vakuutusyriyten toimintaa sekä arvopaperimarkkinoita. Finansinspektionen toimii Ruotsin valtiovarainministeriön hallinnonalalla. Vuonna 2003 Finansinspektionenin palveluksessa oli 165 henkilöä ja sen kustannukset olivat noin 188 miljoonaa Ruotsin kruunua (runsaat 20 miljoonaa euroa). Valvottavia oli noin 2 500. Finansinspektionenin toiminta rahoitetaan valvottavilta perittävillä valvontamaksuilla ja toimenpidemaksuilla. Valvontamaksut muodostavat pääosan rahoituksesta. Valvontamaksuista säädetään tarkemmin asetuksella

(*förordning om årliga avgifter för finansiering av Finansinspektionens verksamhet*; 2002:1042). Asetuksessa valvottavat on jaettu toimiluvan mukaisiin ryhmiin. Asetuksessa on yleensä säädetty valvontamaksun enimmäis- ja vähimmäismäärä kussakin ryhmässä. Finansinspektionen määrää valvontamaksut vuosittain siten, että perittävä määrä vastaa kustannuksia ja ettei asetuksen mukaisia enimmäismääriä ylitetä.

Enimmäismäärät asetuksessa on yleensä määritelty tietyntä prosenttiosuutena valvottavan edellisen vuoden taseen loppusummasta siten, että suhteellinen osuus pienenee taseen kasvaessa. Pankeilla enimmäismäärä on 0,04 prosenttia taseen ensimmäiseltä miljardilta kruunulta; 0,03 prosenttia välillä 1—10 miljardia kruunua; 0,006 prosenttia välillä

10—60 miljardia kruunua ja 0,0055 prosenttia siltä osin kuin taseen loppusumma ylittää 60 miljardia kruunua. Pankkien valvontamaksun vähimmäismäärä on 10 000 kruunua (noin 1 080 euroa). Sijoituspalveluyritysten (*värdepappersbolag*) osalta enimmäismäärät ovat seuraavat: 0,2 prosenttia taseen ensimmäiseltä miljardilta kruunulta; 0,05 prosenttia välillä 1—5 miljardia kruunua ja 0,01 prosenttia siltä osin kuin taseen loppusumma ylittää 5 miljardia kruunua. Sijoituspalveluyritysten valvontamaksun vähimmäismäärä on 20 000 kruunua (noin 2 170 euroa). Sijoitusrahastotoimintaa harjoittavien rahastoyhtiöiden (*fondbolag*) valvontamaksu määräytyy valvontatyön laajuuden mukaan. Rahastoyhtiöiden kesken maksu jaetaan yhtiöiden hallintoimien rahastojen arvon perusteella siten, että enimmäismäärä on 0,02 prosenttia tästä arvosta. Rahastoyhtiöiden valvontamaksun vähimmäismäärä on 10 000 kruunua. Ulkomaisille palvelujentarjoajille valvontamaksut on määriteltävä kiinteiksi. Valvontamaksu on 5 000—20 000 kruunua riippuen siitä, minkä lain mukaisesta toiminnasta on kysymys.

2.3.2. Tanska

Finanstilsynet valvoo rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden toimintaa Tanskassa. Finanstilsynet toimii Tanskan talous- ja elinkeinoministeriön hallinnonalalla. Finanstilsynetin kustannukset vuodelta 2003 olivat noin 126 miljoonaa Tanskan kruunua (noin 16,9 miljoonaa euroa) ja henkilöstön määrä 174. Valvottavien lukumäärä on noin 1 040. Finanstilsynetin toiminta rahoitetaan valvottavilta perittävillä maksuilla, joista säädetään rahoitustoimintalain (*Lov om finansiel virksomhed*; 453/2003) 22 luvussa. Osa valvottavista maksaa kiinteän perusmaksun. Esimerkiksi lain 361 §:n mukaan arvopaperikeskuksen valvontamaksu on 1 840 000 Tanskan kruunua (noin 247 000 euroa) ja arvopaperinvälittäjän valvontamaksu 15 000 kruunua (noin 2 010 euroa) vuodessa. Pankkien ja muiden rahalaitosten valvontamaksun suhteellinen osuus valvontakustannuksista on laissa määriteltävä 49,4 prosentiksi Finanstilsynetin kokonaiskustannusten ja lain 361 ja

362 §:n perusteella kerättävien valvontamaksujen erotuksesta. Rahalaitosten kesken valvontamaksu jaetaan niiden velka- ja taaksumusten yhteismäärän suhteessa. Valvontamaksun vähimmäismäärä on 2 000 kruunua (noin 270 euroa) vuodessa. Sijoitusrahastojen eli sijoitusyhdistysten (*investeringsforeninger*) ja eräiden niihin rinnastettujen yhdistysten valvontamaksujen suhteellinen osuus on 4,4 prosenttia edellä tarkoitusta erotuksesta. Näiden yhdistysten kesken valvontamaksu jaetaan siten, että ensin jokainen yhdistys maksaa 10 000 kruunua ja jokainen yhdistyksen osasto 3 000 kruunua. Loppuosa valvontamaksusta jaetaan yhdistysten taseen koon perusteella. Ulkomaisten luottolaitosten sivuliikkeet maksavat valvontamaksua 0,0006 prosenttia taseen ja taaksumusten yhteismäärästä, kuitenkin vähintään 2 000 kruunua vuodessa.

2.3.3. Norja

Norjan *Kredittilsynet* valvoo ensinnäkin luotto-, pääoma- ja vakuutusmarkkinoilla toimivia yrityksiä kuten Tanskan ja Ruotsin vastaavat valvontaviranomaiset. Kredittilsynetin valvonnan piiriin kuuluvat lisäksi muun muassa tilintarkastajat, kirjanpito toimistot, perintätoimistot ja kiinteistönvälittäjät. Luotto- ja pääomamarkkinoilla toimivien valvottavien lukumäärä, omistusyhteisöt mukaan lukien, oli vuonna 2003 yhteensä 353. Kredittilsynet toimii Norjan valtiovarainministeriön hallinnonalalla. Luottovalvontalain (*lov om tilsynet for kredittinstitusjoner, forsikringssselskaber og verdipapirhandel m.v.; kredittilsynsloven*; 1956-12-07 nr 1) 9 §:n pääsäännön mukaan Kredittilsynetin kustannukset peritään valvottavilta valvontamaksuina. Eri valvottavien ryhmille kustannukset jaetaan valvonnan laajuuden mukaan. Vuonna 2002 valvontamaksuina perittiin luottolaitoksilta 0,0024 prosenttia taseen loppusummasta, sijoituspalveluyrityksiltä 0,2343 prosenttia liikevaihdosta ja rahastoyhtiöitä 0,0047 prosenttia rahastojen arvosta. Kredittilsynetin kustannukset vuodelta 2003 olivat noin 134,8 miljoonaa Norjan kruunua (noin 15,8 miljoonaa euroa) ja henkilöstön määrä 178.

2.3.4. Islanti

Islannin luotto-, pääoma- ja vakuutusmarkkinoita valvova viranomainen, *Fjármálaeftirlitid*, toimii Islannin kauppa- ja teollisuusministeriön hallinnonalalla. Vuonna 2003 valvontaviranomaisen kustannukset olivat noin 268 miljoonaa Islannin kruunua (noin 3 miljoonaa euroa) ja henkilöstön määrä oli 33. Valvottavia oli tuolloin yhteensä 160. Valvonnan kustannukset peritään yleensä valvottavilta valvontamaksuina. Luottolaitoksilta, sijoituspalveluyrityksiltä ja rahastoyhtiöiltä perittävän valvontamaksun määrä on tietty prosenttiosuus valvottavan taseen loppusummasta. Esimerkiksi luottolaitoksen valvontamaksu on 0,0145 prosenttia luottolaitoksen taseen loppusummasta, kuitenkin vähintään 250 000 Islannin kruunua (noin 2 900 eroa).

2.3.5. Yhdistynyt Kuningaskunta

Rahoitus- ja vakuutussektorin valvonnasta Yhdistyneessä Kuningaskunnassa vastaava viranomainen on *Financial Services Authority*, jäljempänä *FSA*. *FSA*:n toiminnasta säädetään vuodelta 2000 olevassa laissa (*Financial Services and Markets Act*). *FSA*:n tilivuoden 2003/04 kustannukset olivat noin 223 miljoonaa Englannin punttaa (noin 337 miljoonaa euroa). Tilivuoden 2004/05 budjetti on noin 240 miljoonaa punttaa (noin 355 miljoonaa euroa). *FSA*:n palveluksessa on noin 2 300 henkilöä. *FSA*:n kustannukset peritään valvottavilta erilaisina maksuina. Tällaisia maksuja ovat vuosittaiset kausimaksut, hakemusmaksut ja erityisprojektimaksut. Kausimaksuja maksavia valvottavia yrityksiä ja luonnollisia henkilöitä on lähes 15 000. Kausimaksun määrä riippuu valvottavan yrityksen toiminnan laadusta ja laajuudesta sekä siitä, paljonko kysymyksessä olevan toiminnan valvonnasta aiheutuu kustannuksia. Valvottavat on kausimaksujen määräämistä varten jaettu 24 luokkaan. Kausimaksun peruste riippuu valvottavan toiminnan luonteesta. Esimerkiksi pankkien valvontamaksu perustuu taseeseen, omaisuudenhoitajien valvontamaksu hoidossa olevan varallisuuden määrään ja rahastoyhtiöiden valvontamaksu liikevaihtoon.

2.3.6. Irlanti

Rahoitus- ja vakuutusmarkkinoiden valvontaa varten Irlantiin perustettiin toukokuun alusta 2003 uusi valvontaviranomainen *The Irish Financial Services Regulatory Authority*, jäljempänä *IFSRA*. Aikaisemmin valvonta oli kuulunut useamman eri viranomaisen tehtäviin. *IFSRA* toimii Irlannin keskuspankin (*Central Bank and Financial Services Authority of Ireland*) yhteydessä. Valvottavia oli vuonna 2003 yhteensä 5 661. *IFSRA*:n vuoden 2004 kustannuksiksi on arvioitu 39 miljoonaa euroa. Laissa (*Central Bank and Financial Services Authority of Ireland Act 2003*) *IFSRA*:lle on annettu oikeus antaa määräyksiä valvontamaksujen perimisestä valvonnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi.

IFSRA on julkaissut toiminnan rahoitusta koskevan ehdotuksen. Varsinaisilta rahoituspalveluyrityksiltä on tarkoitus periä valvontamaksuja, joiden määrä riippuu yrityksen koosta. Pankkien maksu jakaantuisi kahteen osaan: kuluttajansuojamaksuun ja vakavaraisuusvalvontamaksuun. Ensiksi mainitun maksun määrä riippuisi Irlannissa harjoitetun toiminnan laajuudesta. Vakavaraisuusvalvontamaksu perustuisi pankin omien varojen määrään. Suuremmilla sijoituspalveluyrityksillä valvontamaksu perustuisi liikevaihtoon. Rahastoyhtiöt maksaisivat valvontamaksua liiketoiminnan laajuuden mukaan. Eräissä tapauksissa, kuten erilaiset rahoituspalvelujen välittäjät, valvontaa varten perittävä maksu on sen sijaan tarkoitus määrätä lähinnä toimiluvan perusteella eikä ottamalla huomioon toiminnan laajuutta.

2.3.7. Itävalta

Itävallan rahoitus- ja vakuutusmarkkinoita valvova uusi viranomainen, *die Finanzmarktaufsicht*, jäljempänä *FMA*, aloitti toimintansa huhtikuussa 2002. *FMA*:lla on valvottavia yrityksiä noin 2 400. *FMA*:n kustannukset ensimmäiseltä toimintavuodelta (2002) olivat runsaat 15 miljoonaa euroa. *FMA*:ta koskeva lain (*Finanzmarktaufsichtsbhördengesetz Nr. 97/2001*) mukaan Itävallan valtio maksaa *FMA*:n kustannuksista 3,5 miljoonaa euroa ja loput peritään valvottavilta valvontamaksui-

na. Lain mukaan FMA:n kustannukset jaetaan valvontamaksujen määräämistä varten neljään ryhmään: pankki-, vakuutus-, arvopaperimarkkina- ja eläkerahasto- valvontaan. Kullekin pankille valvontamaksu määrätään pankin omien varojen määrän perusteella. Vähimmäismaksu on 1 000 euroa. Arvopaperimarkkinoilla toimivat valvottavat jaetaan maksun määräämistä varten alaryhmiin ottan huomioon kustannusten aiheuttamisperiaate. Valvontamaksut peritään ennakkoina neljässä erässä.

2.3.8. Saksa

Saksaan perustettiin toukokuun 2002 alusta uusi valvontaviranomainen, *Bundesanstalt für Finanzdienstleistungsaufsicht*, jäljempänä *BaFin*, jolle siirrettiin aiemmin eri viranomaisille kuuluneet luottolaitosten, vakuutusyriyten ja arvopaperimarkkinoiden valvontatehtävät. BaFinin vuoden 2003 kustannukset olivat noin 119 miljoonaa euroa ja henkilöstön määrä 1 505. Valvottavia pankkeja, vakuutusyhtiöitä ja muita rahoituspalveluyrityksiä oli yli 4 200. BaFinin vuoden 2004 budjetti on noin 132,5 miljoonaa euroa. BaFinin toiminta rahoitetaan valvottavilta perittävillä valvonta- ja muilla maksuilla.

2.3.9. Eräät muut EU-valtiot

Belgiassa aloitti vuoden 2004 alusta toimintansa valvontaviranomainen, jonka tehtäviin kuuluu luottolaitosten ja arvopaperimarkkinoiden valvonnan lisäksi vakuutusvalvonta. Viranomaisen toiminta rahoitetaan valvottavilta perittävillä maksuilla.

Ranskassa, Italiassa ja Espanjassa pankkien valvonta kuuluu maan keskuspankin tehtäviin. Erillisiä valvontamaksuja ei tällöin peritä.

2.4. Nykytilan arviointi

Valvontamaksu on valtiosääntöoikeudellisessa mielessä vero eikä maksu. Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta. Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetun lain säännökset eivät täytä verolaille

asettavia vaatimuksia, koska laissa ei säädetä riittävän tarkasti veron suuruuden perusteista. Valvontamaksun perusteista olisi säädettävä siten, että maksuvelvollinen kykenee lain säännösten perusteella arvioimaan maksettavakseen tulevan valvontamaksun määrän. Tämä tarkoittaa samalla sitä, ettei laissa voida valtuuttaa antamaan asetuksella tai viranomaisen päätöksellä tarkempia säännöksiä tai määräyksiä valvontamaksun määräytymisperusteista. Perustuslakivaliokunta on esimerkiksi katsonut (PeVL 3/2003 vp), ettei liikenne- ja viestintäministeriön asetuksella voida antaa tarkempia säännöksiä viestintämarkkinamaksun perusteena olevan liikevaihdon määrittelystä. Tämä johtui perustuslakivaliokunnan mukaan siitä, että valtuutus kohdistui seikkoihin, jotka vaikuttavat suoraan viestintämarkkinamaksun määrään ja joista siksi on säädettävä lailla.

Nykyisen lain perusteella Rahoitustarkastuksen valvontamaksu määrätään kolme kertaa vuodessa jälkikäteen. Ensin selvitetään Rahoitustarkastuksen kustannuslaskennan perusteella asianomaisen vuosikolmanneksen kustannukset ja niiden arvioitu jakautuminen luottomarkkinoiden ja pääomamarkkinoiden valvontaan. Kustannuksista vähennetään muut kuin valvontamaksuina saadut tuotot eli käytännössä toimenpidemaksuina saadut tuotot. Näin lasketuista kustannuksista, jotka siis katetaan valvontamaksuilla, käytetään jäljempänä nimitystä valvontakustannukset. Ne jaetaan luottomarkkinoiden maksuvelvollisille ja pääomamarkkinoiden maksuvelvollisille johtokunnan määräämien perusteiden mukaisesti. Osa maksuperusteesta, esimerkiksi luottolaitosten tasemaksun kerroin, päätetään vasta kunkin maksupäätöksen yhteydessä.

Nykyisen järjestelmän myönteisinä puolina voidaan pitää seuraavia: 1) kaikki Rahoitustarkastuksen kustannukset tulevat katetuiksi, 2) maksuvelvolliset eivät yhteensä joudu maksamaan enempää kuin mitä valvonnasta on syntynyt kustannuksia ja 3) luottomarkkinoiden ja pääomamarkkinoiden valvontakustannukset arvioidaan kustannuslaskennan perusteella omina erinään.

Huonoina puolina nykyjärjestelmässä voidaan mainita seuraavat seikat: 1) järjestelmä ei täytä kaikkia veronluonteiselle maksulle asetettavia vaatimuksia, 2) valvottava ei ky-

kene etukäteen luotettavasti arvioimaan valvontamaksuaan maksuperusteiden perusteella ja 3) pääomamarkkinoiden valvontamaksuperusteet ovat osin vaikeaselkoiset.

3. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

3.1. Tavoitteet ja keinot niiden saavuttamiseksi

Esityksen tarkoituksena on säätää Rahoitustarkastuksen valvontamaksuista uusi py-syvä laki, joka täyttää veronluonteisille maksuille perustuslaissa asetetut vaatimukset. Kaikki valvontamaksujen perusteet on sisällytettävä uuteen lakiin. Tämä edellyttää maksuperusteiden yhtenäistämistä eri maksuvelvollisryhmien kesken. Perusteiden on myös oltava sellaiset, että ne voidaan vaikeuksista todeta ja selkeästi soveltaa. Järjestelmää tulisi myös yksinkertaistaa siten, että sen edellyttämä hallinnollinen työ on mahdollisimman vähäistä. Järjestelmän muuttaminen entistä kaavamaisemmaksi on mahdollista, koska valvontamaksua ei ole välttämätöntä eikä tarkoituksenmukaista mitoitaa vastaamaan kuhunkin yksittäiseen maksuvelvolliseen kohdistunutta työtä.

Nykyinen käytäntö ja kansainväliset esimerkit kuitenkin osoittavat, että samaa maksuperustetta ei ole tarkoituksenmukaista soveltaa kaikkiin maksuvelvollisiin. Maksuperusteet tulisikin laatia ottamalla yhtäältä huomioon maksuvelvollisten toiminnan luonne ja riskit sekä toisaalta Rahoitustarkastuksen maksuvelvollisiin kohdistaman valvonta- ja muun työn laatu ja laajuus. Kansainvälisesti luottolaitosten valvontamaksu useimmiten perustuu laitoksen viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaiseen taseeseen. Lähtökohtana olisi pidettävä, että valvontamaksu voidaan mahdollisimman monen maksuvelvollisten osalta laskea jonkin viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisen suureen tai muun julkisen mittarin perusteella. Joissakin tapauksissa maksu onärkevintä määrittellä laissa kiinteänä. Esimerkiksi julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijan valvontamaksua ja eräiden yksittäisten valvottavien, kuten arvopaperikeskus, valvontamaksua ei ole tar-

koituksenmukaista sitoa maksuvelvollisen toiminnan laajuutta kuvaavaan mittariin.

Vaikka yksittäisen maksuvelvollisen maksun ei tarvitse vastata todellista valvontakustannusta, on kuitenkin asianmukaista pyrkiä siihen, että valvontakustannukset yleisellä tasolla kohdennetaan maksuvelvollisten ryhmiin. Erityisesti tämä koskee rahoituspalvelujen tarjoajia, jotka joutuvat ottamaan valvontakustannukset huomioon omien tuotteidensa hinnoittelussa.

Lähtökohtana uudistuksessa olisi nykyinen valvontamaksujen taso eri ryhmissä, koska nykytaso kuvastaa sitä, missä määrin Rahoitustarkastus käyttää voimavarojaan kunkin ryhmän laitosten valvontaan. Myös yksittäisten yritysten osalta tulisi mahdollisuuksien mukaan pyrkiä siihen, ettei valvontamaksun taso merkittävästi nouse. Koska nykyisiä maksuperusteita ei ole tarkoituksenmukaista eikä aina edes mahdollista kirjoittaa sellaiseen lakiin, uudistuksesta vääjäämättä seuraa, että useiden maksuvelvollisten valvontamaksut muuttuvat nykyisestä.

Tarkkojen maksuperusteiden kirjoittaminen lakiin aiheuttaa sen, ettei maksuja voida mitoitaa täsmälleen vastaamaan kunkin kalenterivuoden valvontakustannuksia. Tätä puutetta voidaan lieventää eri tavoilla. Ensinnäkin valvontamaksun taso tulisi määrittellä siten turvaavasti, että rahoitusaliäjämien syntyminen voidaan yleensä välttää. Sopiva turvaavuuden taso olisi 105 prosenttia realistisesti arvioidusta Rahoitustarkastuksen vuoden 2005 talousarviosta. Siltä varalta, että todellinen kertymä nousee tätä suuremmaksi, tulisi lakiin ottaa säännös, jolla Rahoitustarkastuksen johtokunta veloitetaan alentamaan kysymyksessä olevan kalenterivuoden valvontamaksun tasoa.

Maksuperusteissa ei myöskään voida etukäteen ottaa huomioon Rahoitustarkastuksen toiminnan kehittämisen asettamia kaikkia vaatimuksia, vaan tarvittaessa lain maksuperusteita on muutettava muuttamalla valvontamaksuista säädettävää lakia. Muutostarve voi syntyä ensinnäkin siitä syystä, että Rahoitustarkastuksen toiminnan luonne tai laajuus muuttuu. Tällainen tilanne voi syntyä esimerkiksi silloin, kun Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriä laajennetaan lailla koskemaan uudella toimialalla toimivia yrityksiä

tai kun valvontaa joudutaan kohdentamaan nykyisiin valvottaviin uudella tavalla joko lainsäädännön muutoksista tai käytännön tarpeista johtuen. Maksuperusteita voidaan joutua muuttamaan myös siitä syystä, ettei valvontamaksuina kerry riittävää määrää, jolla voidaan turvata Rahoitustarkastuksen toiminnan tavanomainen kehittäminen. Jos Rahoitustarkastuksen valvontatoimintaa kohdennetaan uudella tavalla, saattaa syntyä tarve muuttaa eri valvottavaryhmien maksuperusteiden keskinäisiä suhteita.

Maksuvelvollisten piiriin ei ole tarpeen tehdä muutoksia. Maksuvelvollisia olisivat Rahoitustarkastuksen valvottavat, luottolaitoslain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitetut osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä arvopaperimarkkinain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijat. Nykyjärjestelmässä sama maksuvelvollinen voi kuulua usean eri maksuvelvollisten ryhmään. Tämä ei ole yleensä tarkoituksenmukaista, kun tavoitteena on järjestelmän yksinkertaistaminen. Lähtökohtana tulisikin pitää sitä, että yhdelle maksuvelvolliselle määrätään vain yksi valvontamaksu. Tämä periaate olisi yleensä ulotettava koskemaan niitä maksuvelvollisia, joiden talouden vakauden valvonta kuuluu Rahoitustarkastukselle ja joiden toiminnan laajuus voi merkittävästi vaikuttaa Rahoitustarkastuksen voimavarojen kohdentamiseen.

Rahoitustarkastuksen valvottavien tilikausi on yleensä kalenterivuosi. Rahoitustarkastuksen talousarvio tehdään niin ikään kalenterivuodeksi kerrallaan. Myös valvontamaksu olisi aiheellista määrätä kalenterivuositain. Valvontamaksua ei kuitenkaan ole välttämättömä määrätä kalenterivuoden vaihteessa. Jotta valvontamaksun perusteena voitaisiin käyttää edellisen vuoden vahvistettua tilinpäätöstä, valvontamaksu olisi määrättävä aikaisintaan toukokuussa, jotta valvottavat ennättävät laatia ja vahvistaa tilinpäätöksensä ja toimittaa niitä koskevat tiedot Rahoitustarkastukselle. Esimerkiksi vuoden 2005 valvontamaksu olisi maksettava saman kalenterivuoden aikana. Siirtyminen uuteen järjestelmään ei tulisi kohtuuttoman raskaaksi, jos voimassa olevan lain mukainen vuoden 2004 valvontamaksun viimeinen eli kolmas erä

laskutetaan vuoden 2005 helmikuussa ja jos vuoden 2005 valvontamaksu voitaisiin maksaa useammassa erässä esimerkiksi vuoden 2005 heinä-joulukuun aikana.

EU:n jäsenvaltioissa ja muissa Euroopan talousalueeseen kuuluvassa, jäljempänä *ETA-valtioissa*, perustetut luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt voivat kotimaassaan myönnetyn toimiluvan perusteella ja tehtyään EU:n direktiivien mukaiset ilmoitukset harjoittaa toimintaa kaikkialla Euroopan talousalueella. Toimintaa voidaan harjoittaa joko palvelujen tarjoamisen vapauden perusteella myymällä rahoituspalveluja rajan yli tai sijoittautumalla toiseen valtioon perustamalla sinne sivuliike. Entistä yhtenäisempi lainsäädäntö sisämarkkinoilla lisää yritysten halukkuutta laajentaa toimintaansa erityisesti sivuliikkeitä perustamalla. Tämä yhtäältä lisää kilpailua ja toisaalta asettaa sivuliikkeen sijaintivaltion valvontaviranomaisille uusia haasteita rahoitusjärjestelmän vakauden valvonnassa ja sen valvonnassa, että sivuliikkeet noudattavat toiminnassaan hyväksytyjä menettelytapoja.

Sivuliikkeiden valvonnan merkitys korostuu entisestään lähivuosina. Tämä johtuu EY-lainsäädännön kehittymisestä. Eurooppayhtiön (SE) säännöistä annettu neuvoston asetus (EY) N:o 2157/2001 mahdollistaa asetuksen soveltamisalalla kotipaikan siirron jäsenvaltiosta toiseen sekä jäsenvaltioiden rajat ylittävän sulautumisen. Lisäksi komissio on julkaisut ehdotuksen direktiiviksi pääomayhtiöiden rajatylittävistä sulautumisista, KOM(2003) 703 lopullinen. Komissiossa myös selvitetään mahdollisuutta sääntelyyn, jonka mukaan esimerkiksi osakeyhtiö voisi siirtää kotipaikkansa jäsenvaltiosta toiseen.

Jos esimerkiksi luottolaitos sulautuu toiseen jäsenvaltioon perustettuun luottolaitokseen tai siirtää kotipaikkansa toiseen jäsenvaltioon, myös vastuu luottolaitoksen talouden vakauden valvonnasta siirtyy toiselle jäsenvaltiolle. Tämä aiheuttaa erityisesti siirtymävaiheessa ongelmia, varsinkin jos luottolaitoksen osuus Suomen markkinoista on merkittävä. Näitä tilanteita on käsitelty muun muassa oikeusministeriön asettaman Eurooppayhtiölakityöryhmän mietinnössä (oikeusministeriön työryhmämietintö 2003:9; erityisesti sivut 63—69). Kun Rahoitustar-

kastus sopii valvonnan siirtymiseen liittyvistä järjestelyistä luottolaitoksen uuden kotivaltion valvontaviranomaisen kanssa, saattaa olla järkevää sopia myös siitä, että Rahoitustarkastus suorittaa kotipaikan siirron jo tapahtuttua erinäisiä valvonta- tai tarkastustoimenpiteitä luottolaitoksen Suomessa olevassa sivukonttorissa. Tällöin on asianmukaista, että Rahoitustarkastus voi periä toimenpiteestä valtion maksuperustelain mukaisen toimenpidemaksun. Kun kysymys on valvonnasta, joka EY-lainsäädännön mukaan kuuluu luottolaitoksen kotivaltion valvontaviranomaisen tehtäviin, maksun periminen edellyttää, että Rahoitustarkastus toimii ulkomaisen viranomaisen toimeksiannosta.

3.2. Keskeiset ehdotukset

Esityksessä ehdotetaan säädettäväksi uusi laki Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta, jäljempänä *valvontamaksulaki*. Samalla tehtäisiin eräitä muutoksia Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin.

Valvontamaksulain mukaisen valvontamaksun olisivat velvolliset suorittamaan samat valvottavat ja muut maksuvelvolliset kuin nykyisen lain mukaisen valvontamaksun. Valvontamaksulakia sovellettaisiin Rahoitustarkastuksen kaikkiin valvottaviin, luottolaitoslain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettuihin osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin sekä julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopareiden liikkeeseenlaskijoihin.

Niiltä ulkomaisilta yrityksiltä, jotka myyvät Suomeen rahoituspalveluja ulkomaisesta toimipaikasta käsin, ei edelleenkään perittäisi valvontamaksua. Tämä johtuu ensinnäkin siitä, että näiden yritysten toiminnasta aiheutuu Rahoitustarkastukselle tehtäviä yleensä vähäisessä määrin verrattuna yrityksiin, jotka ovat sijoittautuneet Suomeen. Lisäksi maksun periminen saattaa muodostaa EY-oikeuden mukaan kielletyn palvelujen tarjoamisen esteen, kun kysymys on yrityksestä, jonka kotipaikka on toisessa ETA-valtiossa.

Valvontamaksu perittäisiin kalenterivuositain. Jos yritys tulee maksuvelvolliseksi kesken kalenterivuoden, sille määrättäisiin ensimmäinen valvontamaksu kalenterivuodesta jäljellä olevalle ajalle. Jos taas yritys lakkaa olemasta maksuvelvollinen kesken kalenteri-

vuoden, sille palautettaisiin hakemuksesta se suhteellinen osa valvontamaksusta, joka vastaa maksuvelvollisuuden päättymisen ja kalenterivuoden päättymisen välistä aikaa.

Maksuvelvolliset jaettaisiin ryhmiin maksuvelvollisten toiminnan luonne ja riskit sekä Rahoitustarkastukselle aiheutuvan valvontatyön laatu ja laajuus huomioon ottaen.

Luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvontamaksu muodostuisi perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Arvopaperipörssin, optioyhteisön ja arvopaperimarkkina-alaissa tarkoitetun selvitysyhteisön valvontamaksuna olisi ainoastaan suhteellinen maksu, jolle kuitenkin säädettäisiin vähimmäismäärä. Muiden kotimaisten maksuvelvollisten valvontamaksuna olisi perusmaksu.

Perusmaksulla tarkoitettaisiin valvontamaksua, joka määritellään laskentayksikköinä. Laskentayksikön määrä olisi 100 euroa. Tällainen ratkaisu helpottaa esimerkiksi perusmaksuihin tehtävän yleiskorotuksen toteuttamista, kun jokaista perusmaksun määrää koskevaa säännöstä ei tarvitse muuttaa.

Perusmaksujen tasoa on kuitenkin syytä korottaa nykyisestä. Näin muun muassa saadaan pienten yritysten valvonnasta aiheutuvat kustannukset paremmin katetuiksi. Toiminnan laajuudesta riippumatta kunkin yrityksen valvontaan on nimittäin kohdistettava tietyt voimavarat ja -kustannukset. Liikepankeilta ja säästöpankkiosakeyhtiöitä perittäisiin nykyiseen tapaan suurempi perusmaksu kuin muilta luottolaitoksilta.

Uudistuksen yhtenä lähtökohtana on, että luottolaitosten suhteellista osuutta Rahoitustarkastuksen kustannuksista ei olennaisesti muuteta nykyisestä. Sama koskee sijoituspalveluyritysten suhteellista osuutta ja rahastoyhtiöiden suhteellista osuutta.

Luottolaitosten suhteellinen maksu laskettaisiin taseen loppusumman ja luottolaitoslain 72 §:ssä tarkoitetun omien varojen vähimmäismäärää koskevan vaatimuksen perusteella. Sijoituspalveluyritysten suhteellinen maksu laskettaisiin liikevaihdon ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 31 §:n 1—3 momentissa tarkoitetun omien varojen vähimmäismäärää koskevan vaatimuksen perusteella. Luottolaitoslain 72 §:ssä ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 31

§:n 1—3 momentissa tarkoitettusta kutakin luottolaitosta ja sijoituspalveluyritystä koskevasta korkeimmasta vaatimuksesta käytetään jäljempänä nimitystä pääomavaatimus.

Sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettujen rahastoyhtiöiden suhteellinen maksu laskettaisiin yleensä hallinnoitujen sijoitusrahastojen varojen yhteismäärän perusteella. Mahdollisuus osaltaan mitoittaa myös rahastoyhtiöiden valvontamaksu pääomavaatimuksen perusteella tulisi selvittää, kun sijoitusrahastolain muutetun 6 §:n ja uuden 30 c §:n (224/2004) soveltamisesta on saatu kokemusta.

Käyttämällä edellä mainittuja perusteita luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden valvontamaksu saadaan parhaiten vastaamaan yhtäältä asianomaisen ryhmän laitosten valvonnasta aiheutuvia kustannuksia ja toisaalta nykyistä maksutasoa. Tällainen ratkaisu vastaa myös hyvin niitä periaatteita, joita on yleensä omaksuttu Suomen kannalta keskeisissä vertailumaissa.

Luottolaitoksilta, sijoituspalveluyrityksiltä ja rahastoyhtiöiltä perittäisiin yleensä vain yksi perusmaksun ja suhteellisen maksun käsitteitä valvontamaksu siitä riippumatta, harjoittaako esimerkiksi luottolaitos myös muuta maksuvelvollisuuden alaista toimintaa. Poikkeuksena olisi julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskijan valvontamaksu. Näin uudistus saadaan hallinnollisesti nykyistä keveämmäksi ja helpommaksi soveltaa.

Valmistelun aikana selvitettiin myös, voitaisiinko luottolaitosten suhteellinen maksu laskea liikevaihdon perusteella. Samoin selvitettiin, tulisiko sijoituspalveluyrityksen suhteellinen maksu laskea taseen loppusumman perustella. Lisäksi arvioitiin mahdollisuutta laskea rahastoyhtiön suhteellinen maksu taseen loppusumman tai liikevaihdon perusteella. Nämä vaihtoehdot antoivat kuitenkin epäyhtenäisemmän ja valvonnan kohdentamisen kannalta huonomman tuloksen kuin edellä ehdotetut perusteet.

Ulkomaisten luottolaitosten, sijoituspalveluyritysten ja rahastoyhtiöiden sivuliikkeiden valvontamaksuja yhtenäistettäisiin siten, että kaikilta sivuliikkeiltä perittäisiin vastaavien kotimaisten yritysten tapaan sekä perusmaksu että suhteellinen maksu. Euroopan talous-

alueen ulkopuolisista maista eli kolmansista maista olevien yritysten sivuliikkeiden suhteellinen maksu mitoitettaisiin vastaamaan kotimaisten yritysten maksutasoa.

Sivuliikkeen muodossa harjoitetun toiminnan merkitys Suomen rahoitusmarkkinoilla tulee todennäköisesti kasvamaan lähivuosina. Tämä tulee vaikuttamaan myös valvonnan suuntautumiseen. Kasvavan valvonnan johdosta erityisesti luottolaitosten sivukonttoreiden valvontamaksun tasoa korotettaisiin olennaisesti nykyisestä. Kun yritys tulee toisesta ETA-valtiosta, valvontamaksun määrässä otettaisiin kuitenkin huomioon se merkittävä seikka, että nykyisten EU:n direktiivien mukaan yrityksen talouden vakauden valvontavastuu kuuluu yrityksen kotimaan viranomaisille.

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden valvontamaksuissa otettaisiin huomioon ne Rahoitustarkastukselle aiheutuvat kustannukset, jotka johtuvat kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen laadittujen tilinpäätösten valvonnasta, jäljempänä *IAS-valvonta*. Osakkeiden liikkeeseenlaskijoiden maksuperusteita yksinkertaistettaisiin siten, että nykyinen kymmenen vaihdetuimman osakkeen liikkeeseenlaskijan kaksinkertainen maksu poistettaisiin. Samoin sisäpiirirekisterin pitäjän valvontamaksu poistettaisiin kokonaan.

Lakiin otettaisiin myös säännökset sulautumisen ja muun yritysjärjestelyn vaikutuksesta valvontamaksuun. Jos esimerkiksi viimeksi päättyneen tilikauden jälkeen luottolaitokseen on sulautunut toinen luottolaitos, vastaanottavan luottolaitoksen valvontamaksu laskettaisiin molempien luottolaitosten yhteenlasketun taseen ja pääomavaatimuksen perusteella.

Valvontamaksun määräisi maksettavaksi nykyiseen tapaan Rahoitustarkastus. Rahoitustarkastus myös määräisi valvontamaksun eräpäivän. Eräpäivä saisi kuitenkin olla aikaisintaan kalenterivuoden kesäkuun viimeinen päivä. Valvontamaksu voitaisiin maksaa kalenterivuoden loppuun mennessä useamassa kuin yhdessä erässä.

Lisäksi valvontamaksulakiin otettaisiin säännökset muun muassa muutoksenhausta, valvontamaksun viivästyskorosta ja valvontamaksun perimisestä ulosottoihin.

Rahoitustarkastuksesta annetussa laissa säädettäisiin, että Rahoitustarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään toimenpidemaksuja ja valvontamaksuja. Toimenpidemaksut määräytyisivät valtion maksuperustelain (150/1992) mukaisesti kuten nykyisinkin. Rahoitustarkastuksesta annetussa laissa säädettäisiin selvytyden vuoksi myös siitä, että Rahoitustarkastus voi periä toimenpidemaksun silloin, kun se tekee toisen ETA-valtion valvontaviranomaisen toimeksiannosta valvonta- tai tarkastustoimenpiteen tuossa ETA-valtiossa kotipaikan omaavan luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön Suomessa olevaan sivukonttoriin tai sivuliikkeeseen. Samoin Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin lisättäisiin säännökset rahoitusaliäjämän johdosta laadittavasta suunnitelmasta.

4. Esityksen vaikutukset

4.1. Yleistä

Esityksellä selkeytetään Rahoitustarkastuksen valvontamaksua koskevaa sääntelyä ja saatetaan sääntely vastaamaan veronluonteiselle maksulle asetettavia vaatimuksia. Ehdotetut valvontamaksun perusteet ilmenevät suoraan laista, jolloin maksuvelvollinen kykenee arvioimaan oman valvontamaksunsa määrän. Valvontamaksua koskevia säännöksiä myös yksinkertaistetaan, jolloin valvontamaksun määräämisestä aiheutuva hallinnollinen työ helpottuu.

Rahoitustarkastuksen hallinnollinen asema Suomen Pankin yhteydessä säilyy entisellään. Rahoitustarkastuksen talousarvion hyväksyminen olisi edelleenkin Suomen Pankin johtokunnan tehtävänä.

Uudistuksella ei ole vaikutusta Suomen Pankin edellytyksiin hoitaa Euroopan keskuspankkijärjestelmään liittyviä tehtäviä.

4.2. Taloudelliset vaikutukset

Valvontamaksulain mukaiset valvontamaksujen perusteet on laadittu siten, että Rahoitustarkastuksen vuoden 2005 alustavasti arvioiduista kustannuksista 17 miljoonasta eurosta saadaan valvontamaksuilla katettua 96,5 prosenttia eli 16,4 miljoonaa euroa. Lo-

put kustannuksista eli 0,6 miljoonaa euroa, on tarkoitus kattaa toimenpidemaksuilla. Lisäksi maksuperusteisiin sisältyy edellä jaksossa 3.1. mainituista syistä viiden prosentin suuruinen varmuuslisä valvontamaksutuottojen satunnaisia heilahteluja varten.

Arvion mukaan valvontamaksut jakaantuisivat valvontamaksulain mukaisten eri ryhmien kesken seuraavasti:

- 1) luottolaitokset (4 §)
 - liikepankit ja säästöpankkiosakeyhtiöt 45 prosenttia
 - säästö- ja osuuspankit 15 prosenttia
 - muut luottolaitokset 5 prosenttia
 - yhteensä 65 prosenttia eli 11,3 miljoonaa euroa
- 2) sijoituspalveluyritykset (5 §)
 - 8 prosenttia eli 1,4 miljoonaa euroa
- 3) rahastoyhtiöt (6 §)
 - 10 prosenttia eli 1,7 miljoonaa euroa
- 4) arvopaperikeskus ja muut perusmaksua maksavat (7 §)
 - liikkeeseenlaskijat 11 prosenttia
 - arvopaperikeskus ja muut 2 prosenttia
 - yhteensä 13 prosenttia eli 2,2 miljoonaa euroa
- 5) arvopaperipörssi ja muut maksuvelvolliset (8 §)
 - 4 prosenttia eli 0,6 miljoonaa euroa.

Yksittäisten maksuvelvollisten kohdalla on pyritty siihen, ettei maksu keskimäärin muuttuisi merkittävästi nykyisestä. Lain tavoitteiden toteuttaminen kuitenkin merkitsee, että kaikissa tapauksissa tämän periaatteen noudattaminen ei ole ollut mahdollista. Esimerkiksi joissakin yksittäistapauksissa pienillä maksuvelvollisilla korotus saattaa prosentuaalisesti olla suuri, mutta tällöinkään uutta maksua ei voida pitää euromääräisesti kohtuuttoman korkeana.

4.3. Organisaatio- ja henkilöstövaikutukset

Esityksellä ei ole suoranaisia organisaatio- tai henkilöstövaikutuksia. Rahoitustarkastus määräisi edelleenkin valvontamaksut maksettaviksi. Valvontamaksuista aiheutuva hallinnollinen työ pienenee, kun maksut määrättäisiin vain kerran vuodessa ja kun itse maksuperusteet olisivat laissa.

Ehdotettu järjestelmä ei estä Rahoitustar-

kastuksen toiminnan tarkoituksenmukaista kehittämistä. Jos laissa säädetyt perusteet eivät johda Rahoitustarkastuksen tehtävien hoidon kannalta oikeaan tulokseen, Rahoitustarkastuksen olisi tehtävä riittävän varhaisessa vaiheessa valtiovarainministeriölle perusteltu esitys valvontamaksulain muuttamisesta.

Rahoitustarkastuksella ei ole omaa tilinpäätöstä, vaan sen toiminta luetaan mukaan Suomen Pankin tilinpäätökseen. Rahoitustarkastuksen asemasta Suomen Pankin yhteydessä muun muassa seuraa, että Suomen Pankki viime kädessä vastaa Rahoitustarkastuksen velvoitteista. Tämä koskee myös Rahoitustarkastuksen toiminnan tilapäistä alijäämää, jos sellaista syntyy. Mahdollinen alijäämä on tarkoitus ottaa huomioon arvioitaessa, onko valvontamaksulain perusteita aiheellista muuttaa.

5. Asian valmistelu

Esitys on valmisteltu virkatyönä valtiovarainministeriössä. Valmisteluun osallistivat asiantuntijoina Rahoitustarkastuksen edustajat. Valmistelun aikana kuultiin oikeusministeriötä, Suomen Pankkia, Suomen Pankkiyhdistys ry:tä, HEX Integrated Markets Oy:tä, Osuuspankkikeskusta sekä Arvopaperivälittäjien yhdistys ry:tä ja Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry:tä. Myös Säästöpankkiliitto ry:n ja Paikallisosuuspankkiliitto ry:n edustajille varattiin mahdollisuus hanketta koskevan alustavan lausunnon antamiseen.

Luonnos hallituksen esitykseksi lähetettiin lausunnonle oikeusministeriölle, kauppa- ja teollisuusministeriölle, Suomen Pankille, Rahoitustarkastukselle, Arvopaperivälittäjien yhdistys ry:lle, HEX Integrated Markets Oy:lle, Keskuskauppakamarille, Osuuspankkikeskukselle, Paikallisosuuspankkiliitto ry:lle, Suomen Pankkiyhdistys ry:lle, Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry:lle, Säästöpankkiliitto ry:lle sekä Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto ry:lle. Lisäksi hanketta koskevan lausunnon toimittivat Nordea Pankki Suomi Oyj ja United Bankers Securities Ltd. Antaessaan lausuntonsa yleisperustelujen 6. jaksossa tarkoitettua IAS-valvontaa koskevasta esitysluonnoksesta Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto esit-

ti lausunnon myös IAS-valvontaan liittyvistä valvontamaksuista.

Suomen Pankkiyhdistys ry, Arvopaperivälittäjien yhdistys ry, Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry, Keskuskauppakamari sekä Teollisuuden ja Työntantajain Keskusliitto ry pitivät valvontamaksujen selkeyttä, läpinäkyvyyttä ja ennakoitavuutta tärkeinä.

Suomen Pankin mukaan lakitaso on liian jäykkä menettely periä valvottavilta mahdollinen Rahoitustarkastuksen toiminnan alijäämä. Suomen Pankin mielestä tilapäisen alijäämän kattaminen pitäisi olla joustavampaa. Suomen Pankki katsoi, ettei ole perusteltua jättää Rahoitustarkastuksen tilapäisen alijäämän rahoitusta lopullisesti julkisen tahon maksettavaksi eli käytännössä Suomen Pankin tappioksi ja sitä kautta myös valtion vahingoksi.

Rahoitustarkastus totesi, että koska valvontamaksut veroluonteisuudesta johtuen on ehdotuksessa määrätty maksuvelvollisen toimintaa kuvaavien tekijöiden perusteella, jatkossa niitä määrättäessä ei enää joustavasti voida ottaa huomioon todellisen valvontatyön kohdentumista, johon vaikuttavat muutokset palvelujentarjoajien kentässä.

Lisäksi Suomen Pankki totesi, että Euroopan keskuspankkijärjestelmän ja Euroopan keskuspankin perussäännöstä ja Suomen Pankin asemasta Euroopan keskuspankkijärjestelmässä johtuu, että Rahoitustarkastuksen toiminnan rahoitus ei saa missään tapauksessa vaikuttaa Suomen Pankin edellytyksiin hoitaa Euroopan keskuspankkijärjestelmään liittyviä tehtäviään.

Eräät lausunnonantajat, muun muassa Suomen Pankkiyhdistys ry ja Keskuskauppakamari, katsoivat Rahoitustarkastuksen kulujen kasvaneen viime vuosina voimakkaasti. Näiden lausunnonantajien mukaan Rahoitustarkastuksen kulujen tulisi olla kohtuullisella ja muihin Pohjoismaihin verrattavissa olevalla tasolla.

Suomen Pankkiyhdistys ry kiinnitti huomiota siihen, että niissä maissa, joissa rahoitusmarkkinoiden valvonta on organisoitu keskuspankin yhteyteen, keskuspankki vastaa myös valvonnasta aiheutuneista kustannuksista. Suomen Pankkiyhdistys ry piti tärkeänä, että kulujen muodostumiseen liittyy riittävän tarkka valvonta. Riittävä kontrolli voi-

daan Suomen Pankkiyhdistys ry:n mielestä parhaiten turvata, jos Suomen Pankki kattaa kulut tai ainakin huomattavan osan niistä.

Ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreiden maksuperusteista esitettiin vastakkaisia käsityksiä. Ensinnäkin Rahoitustarkastus katsoi, että suhteellisen maksun määrää koskeva esitys ei ETA-sivukonttoreiden osalta ole onnistunut. Se ei ota riittävästi huomioon isäntävaltion vastuuta rahoitusmarkkinoiden vakauden ja menettelytapojen valvonnassa eikä kilpailuneutraliteettia. Myös ETA-sivukonttoreiden sääntelytoiminnalle asettamat vaatimukset jäävät Rahoitustarkastuksen mielestä vähälle huomiolle. Sen sijaan Suomen Pankkiyhdistys ry ja Nordea Pankki Suomi Oyj pitivät sivukonttoreiden valvontamaksujen ehdotettua tasoa liian korkeana. Suomen Pankkiyhdistys ry:n mielestä suhteellisen valvontamaksun ulottaminen koskemaan myös toisesta EU-maasta olevan pankin suomalaista sivukonttoria on ongelmallista EY-lainsäädännön lähtökohdista. Suomen Pankkiyhdistyksen mukaan ehdotus moninkertaistaisi sivukonttorien valvontamaksut, mitä voidaan Suomen Pankkiyhdistyksen mielestä pitää valvottavien kannalta kohtuuttomana varsinkin, kun Rahoitustarkastuksen valvontatehtävissä ei ole tapahtunut sivukonttoreiden osalta olennaisia muutoksia.

Suomen Pankkiyhdistys ry ja Arvopaperivälittäjien yhdistys ry katsoivat, että ulkomaisesta toimipaikasta sijoituspalveluja Suomeen tarjoavilta yrityksiltä eli niin sanotuilta etävälittäjiltä olisi myös perittävä Suomessa valvontamaksu. Lisäksi Arvopaperivälittäjien yhdistys ry:n mukaan markkinaosuuksiltaan pienten välittäjien liikevaihtoon perustuvan maksun osuus kokonaismaksusta jää hyvin pieneksi ja kiinteä maksuosuus voi selvästi muodostua alalle tulon esteeksi tai ainakin toimintamalleja ja -tapoja ohjaavaksi tekijäksi.

Suomen Sijoitusrahastoyhdistys ry:n hallituksen mielestä rahastotoimialan kannalta sekä hallinnoitavien pääomien että rahastojen lukumäärään perustuva yhdistetty malli olisi parempi ja oikeudenmukaisempi tapa määrittää suhteellinen maksu kuin pelkästään rahastoyhtiön hallinnoimien rahastojen kokonaispääomaan perustuva malli. Suomen Si-

joitusrahastoyhdistys ry totesi kuitenkin, että toimialalla on myös Sijoitusrahastoyhdistyksen hallituksen päätöksestä poikkeavia kantajia.

Yksittäisiin maksuperusteisiin liittyviä muutosehdotuksia esittivät edellä mainittujen lausunnonantajien lisäksi Osuuspankkikeskus, Säästöpankkiliitto ry, United Bankers Securities Ltd ja Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto. Osuuspankkikeskuksen mielestä Osuuspankkien yhteenliittymän jäsenosuuksien ei tulisi periä perusmaksua, koska ryhmän riskinkantokykyä on lisätty lakisääteisellä yhteisvastuulla ja Rahoitustarkastus valvoo ryhmää pitkälle konsolidoidusti. Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry katsoi, että Rahoitustarkastuksen IAS-valvontamaksuja määrättäessä tulisi Vakuutusvalvontaviraston tekemä työ ottaa huomioon vastaavasti kuin Rahoitustarkastuksenkin valvontatyö ehdotetaan otettavaksi huomioon. Tämä johtuu Suomen Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ry:n mukaan siitä, että valvovasta viranomaisesta riippumatta näiden yritysten tilinpäätöksiä jo nyt valvotaan tavalla, jota IAS-valvonta ei sanottavasti lisää.

Esityksen päätavoitteena on saada valvontamaksuista aikaan eduskunnan perustuslakivaliokunnan ja talousvaliokunnan tarkoittama pysyvä lainsäädännöllinen järjestely, joka täyttyy veronluonteiselle maksulle perustuslaissa säädetyt vaatimukset. Ensinnäkin perustuslakivaliokunta on todennut, että Rahoitustarkastuksen valvontamaksu on valtiosääntöoikeudellisessa mielessä vero (PeVL 67/2002 vp). Lisäksi Perustuslakivaliokunnan viimeaikainen linja siitä, mitä vaatimuksia perustuslaki edellyttää veronluonteisilta maksuilta, on johdonmukainen ja erittäin selkeä (PeVL 61/2002 vp, 66/2002 vp, 67/2002 vp, 3/2003 vp ja 9/2004 vp). Yksi keskeinen vaatimus on, että veron suuruuden perusteista on säädettävä lailla. Esimerkiksi asetuksella ei voida säätää seikoista, jotka vaikuttavat suoraan maksun määrään. Edellä olevan johdosta esityksessä ei ole voitu ottaa huomioon Suomen Pankin ehdotusta lakitasoa joustavammasta menettelystä mahdollista alijäämää katettaessa. Lisäksi valtuutus asetuksella korottaa valvontamaksua alijäämän sattuessa olennaisesti heikentäisi valvontamaksujen ennakoitavuutta ja läpinäkyvyyttä, jota mo-

net lausunnonantajat ovat pitäneet valvontamaksuja koskevinä keskeisinä vaatimuksina.

Rahoitustarkastuksen talousarvion alijäämä on mahdollista välttää arvioimalla huolellisesti talousarvion käsittämisen kalenterivuoden valvontamaksukertymä sekä laatimalla talousarvio varovaisesti. Jos suuri valvottava siirtää kotipaikkansa toiseen EU-valtioon tai muu poikkeuksellinen tapahtuma sattuu, korjaaviin toimenpiteisiin olisi ryhdyttävä mahdollisimman pian. Yleensä nämä toimenpiteet käynnistyvät siten, että Rahoitustarkastus laatii Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamista koskevan ehdotuksen 36 b §:ssä tarkoitetun suunnitelman. Tarvittaessa suunnitelman toteuttamista voidaan helpottaa muuttamalla valvontamaksuja koskevaa lakia. Lainmuutoksen yhteydessä tulee myös arvioitavaksi kysymys mahdollisesti jo syntyneen alijäämän rahoittamisesta.

Ulkomaisten palveluntarjoajien valvontamaksujen osalta esityksessä lähdetään siitä, että maksuperusteita yhdenmukaistetaan ja ne saatetaan vastaamaan niitä vaatimuksia, joita nopeasti kehittyvät rahoituspalvelujen sisämarkkinat asettavat Rahoitustarkastuksen suorittamalle valvonnalle. Ehdotettu ulkomaisen ETA-luottolaitosten suhteellinen maksu olisi noin 30 prosenttia kotimaisen luottolaitoksen suhteellisesta maksusta. Ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen suhteellinen maksu olisi noin 42 prosenttia ja ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön suhteellinen maksu noin 40 prosenttia vastaavasta koti-

maisien palveluntarjoajan suhteellisesta maksusta. Näitä lukuja voidaan pitää yhtäältä riittävinä ja toisaalta kohtuullisina ottaen huomioon sekä Rahoitustarkastuksen suorittaman valvonnan kehittäminen että voimassa oleva EY-lainsäädäntö. Muiden maksuperusteiden tapaan myös ulkomaisia palveluntarjoajia koskevat maksuperusteet olisi otettava uudelleen arvioitaviksi, jos ne käytännössä eivät osoittaudu valvonnan kohdentumisen kannalta perustelluiksi.

6. Muita esitykseen vaikuttavia seikkoja

Esitys osaltaan liittyy erikseen annettavaan hallituksen esitykseen Rahoitustarkastuksesta annetun lain, kirjanpitolain 8 luvun 1 ja 2 §:n ja vakuutusyhtiölain 10 luvun 4 §:n muuttamisesta. Esityksen mukaan Rahoitustarkastuksen tehtävänä olisi sen nykyisten tehtävien lisäksi valvoa kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen laadittuja tilinpäätöksiä. Tällainen IAS-valvonta koskisi niitä kirjanpitovelvollisia, joiden on kirjanpitolain (1336/1997) perusteella laadittava tilinpäätöksensä kansainvälisiä tilinpäätösstandardeja noudattaen. Näitä kirjanpitovelvollisia olisivat yritykset, joiden liikkeeseen laskemia arvopapereita on julkisen kaupankäynnin kohteena. Kirjanpitovelvollisiin rinnastettaisiin myös yritykset, joiden arvopapereita on haettu julkisen kaupankäynnin kohteeksi.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotusten perustelut

1.1. Laki rahoitusvalvontamaksusta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä säädettäisiin valvontamaksulain soveltamisalasta. Pykälän 1 momentin mukaan laki koskisi vuosittaisen Rahoitustarkastuksen valvontamaksun suorittamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin maksuvelvollisista. Valvontamaksun olisivat velvolliset suorittamaan Rahoitustarkastuksen valvottavat, rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavat osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijat. Maksuvelvollisten piiri olisi sama kuin voimassa olevassa Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetussa laissa. Valvontamaksu on luonteeltaan veronluonteinen maksu, kuten yleisperusteluissa on todettu.

Nykyisen lain ja kansainvälisten esimerkkien tavoin laissa ei säädettäisi tarkemmin maksuvelvollisuuden alkamis- tai päättymisajankohdasta. Rahoitustarkastuksen valvottavan maksuvelvollisuus alkaisi ensimmäisen kerran siitä päivästä, jona yritys tulee Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriin. Esimerkiksi kotimaisen luottolaitoksen voidaan katsoa tulevan valvonnan piiriin viimeistään silloin, kun luottolaitos ja sille myönnetty luottolaitoslain mukainen toimilupa merkitään kaupparekisteriin. Vastaavasti maksuvelvollisuus päättyisi silloin, kun yritys lakkaa kuulumasta Rahoitustarkastuksen valvonnan piiriin. Luottolaitoslain 12 §:n 8 momentin mukaan valvonta voi jatkua vielä senkin jälkeen, kun toimilupa on peruutettu. Valvonta kuitenkin päättyy viimeistään sinä päivänä, jona luottolaitos poistetaan kaupparekisteristä.

Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavan osakeyhtiön ja osuuskunnan maksuvelvollisuuden voidaan katsoa alkavan sinä päivänä, jona yritys aloittaa sanotun toiminnan, ja päättyvän tämän toiminnan lakatessa. Luottolaitoslain 1 a §:n 3 momentin mukaan osakeyhtiön ja osuuskunnan on tehtävä toi-

minnan aloittamisesta ja lakkaamisesta ilmoitus Rahoitustarkastukselle. Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijan maksuvelvollisuuden voidaan katsoa alkavan sinä päivänä, jona kaupankäynti arvopaperilla aloitetaan. Vastaavasti maksuvelvollisuus päättyy silloin, kun kaupankäynti arvopaperilla lopetetaan.

Pykälän 3 momentin mukaan Rahoitustarkastus vastaa valvontamaksun maksuunpanosta kuten nykyisinkin. Valvontamaksun määräämistä koskevat säännökset olisivat lain 10 §:ssä.

Lisäksi momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että valvontamaksu suoritetaan Suomen Pankille. Tämä johtuu Rahoitustarkastuksen oikeudellisesta asemasta. Rahoitustarkastus ei ole itsenäinen oikeushenkilö vaan osa Suomen Pankkia.

Rahoitustarkastus voisi edelleen periä toimenpidemaksuja antamistaan luvista ja muista suoritteista. Pykälän 4 momenttiin otettaisiin selvyuden vuoksi viittaus siihen, että toimenpidemaksuista säädetään Rahoitustarkastuksesta annetussa laissa. Ehdotus liittyy Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin lisättäväksi ehdotettuun uuteen 36 a §:ään.

2 §. *Valvontamaksu.* Pykälä sisältäisi yleisiä säännöksiä valvontamaksusta. Pykälän 1 momentin mukaan maksuvelvolliset jaettaisiin ryhmiin lain 4—8 §:n mukaisesti. Ryhmiin jako perustuu yhtäältä maksuvelvollisten toiminnan luonteeseen ja riskeihin sekä toisaalta maksuvelvollisten Rahoitustarkastukselle aiheuttaman valvontatyön laatuun ja laajuuteen. Ehdotus noudattaa pääpiirteissään nykyistä jakoa siten, että luottolaitokset, sijoituspalveluyritykset ja rahastoyhtiöt muodostavat kukin oman ryhmänsä. Näin on tilanne yleensä myös Suomen kannalta keskeisissä vertailumaissa, kuten muissa Pohjoismaissa.

Pykälän 2 momentin mukaan valvontamaksu määrättäisiin kalenterivuosittain. Nykyisin maksu määrätään kolme kertaa vuodessa. Ehdotettu menettely vähentää maksun määräämisestä johtuvaa hallinnollista työtä. Lisäksi 2 momentissa säädettäisiin valvonta-

maksun rakenteesta. Valvontamaksu olisi joko perusmaksu, suhteellinen maksu tai niiden yhdistelmä.

Perusmaksu olisi pykälän 3 momentin mukaan laskentayksikköinä määritelty kiinteä maksu. Yhden laskentayksikön määrä olisi 100 euroa. Jäljempänä 4—8 §:ssä säädettäisiin, kuinka monta laskentayksikköä asianomaisen maksuvelvollisen perusmaksu on. Perusmaksun suuruus saadaan kertomalla 100 euroa 4—8 §:ssä olevalla laskentayksikön määrällä. Ehdotettu tekniikka helpottaa perusmaksujen yleistäsoon tehtävää muutosta, kun muutos voidaan toteuttaa korottamalla tai alentamalla 3 momentin mukaista laskentayksikön määrää.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin suhteellisesta maksusta. Suhteellinen maksu tarkoittaa, että maksu määritellään maksuvelvollisen toiminnan laajuuden perusteella. Toiminnan laajuutta mitattaisiin maksuvelvollisesta riippuen taseen koolla, liikevaihdon määrällä ja pääomavaatimuksella tai, kun kysymyksessä on rahastoyhtiö, hallintoitujen sijoitusrahastojen varojen yhteismäärällä. Tase, pääomavaatimus ja liikevaihto perustuisi maksuvelvollisen viimeksi vahvistettuun tilinpäätökseen. Esimerkiksi vuonna 2005 määrättävä sanotun vuoden valvontamaksu perustuisi yleensä maksuvelvollisen yrityksen vuoden 2004 tilinpäätökseen. Vastaavasti hallinnoidut varat otettaisiin huomioon sellaisina kuin ne ovat valvontamaksun määräämistä edeltävän kalenterivuoden päättyessä.

Lisäksi 4 momenttiin sisältyisi tarkentava säännös siitä, miten sijoituspalveluyrityksen liikevaihto määritellään. Liikevaihdoksi katsottaisiin tuloslaskelman mukaisten tuottojen yhteismäärä. Jotta liikevaihto antaisi paremman kuvan toiminnan laajuudesta, arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan osalta liikevaihtoon luettaisiin mukaan vain positiiviset nettotuotot. Jos siis nettotuotto olisi negatiivinen, se merkittäisiin nollassi.

3 §. *Eräiden yritysjärjestelyjen vaikutus suhteellisen maksun määräytymiseen.* Sulautumisen tai muun yritysjärjestelyn seurauksena maksuvelvollista koskevat tiedot saattavat muuttua siihen tilanteeseen verrattuna, joka vallitsi maksun määräämistä edeltävän kalenterivuoden päättyessä. Ehdotettu pykälä

sisältää säännökset muutoksen huomioon otamisesta, jos se on tiedossa kalenterivuoden valvontamaksua määrättäessä.

Pykälän 1 momentissa säädetään sulautumisen vaikutuksesta maksuun. Jos viimeksi päättyneen tilikauden jälkeen maksuvelvolliseen on sulautunut toinen yritys, sulautuneen yrityksen taseen loppusumma, liikevaihdon määrä tai pääomavaatimus otettaisiin huomioon määrättäessä maksuvelvollisen suhteellista maksua niiltä kalenterikuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät sulautumisen rekisteröinnin ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan. Toisin sanoen vastaanottavan yrityksen valvontamaksu määrättäisiin sanotulta ajalta sulautuneen ja vastaanottavan yrityksen yhteenlaskettujen tilinpäätöstietojen perusteella. Jos sulautunut yritys oli myös maksuvelvollinen, sen maksuvelvollisuus päättyy yleensä silloin, kun sulautumisen täytäntöönpano rekisteröidään kaupparekisteriin.

Edellä sanottuja periaatteita noudatettaisiin myös silloin, kun yritys vastaanottaa toisen yrityksen koko liiketoiminnan. Jos taas yritys vastaanottaa vain osan toisen yrityksen liiketoiminnasta, ensiksi mainitun yrityksen valvontamaksussa huomioon otettava osuus liiketoiminnan luovuttaneen yrityksen tilinpäätöstiedoista määräytyisi sen mukaan, kuinka suuri luovutetun liiketoiminnan osuus on liiketoiminnan luovuttaneen yrityksen koko liiketoiminnasta.

Pykälän 2 momentti koskee tilannetta, jossa kalenterivuoden päättymisen jälkeen rahastoyhtiön hallinnoimaan sijoitusrahastoon on sulautunut toisen rahastoyhtiön hallinnoima sijoitusrahasto. Muutokset otettaisiin huomioon kummankin rahastoyhtiön suhteellista maksua määrättäessä niiltä kalenterikuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät aikaan, joka alkaa sijoitusrahastolain 110 §:n 2 momentin mukaisesta sulautumisen täytäntöönpanoa koskevasta ilmoituksesta ja päättyy kalenterivuoden päättyessä. Sulautuneen sijoitusrahaston varojen määrä liittäisi ensiksi mainitun rahastoyhtiön suhteellista maksua ja vastaavasti vähentäisi viimeksi mainitun rahastoyhtiön suhteellista maksua.

Pykälän 3 momentin mukaan sijoitusrahaston hallinnon luovuttaminen rahastoyhtiöltä

toiselle rahastoyhtiölle otettaisiin suhteellista maksua määrättäessä huomioon vastaavalla tavalla, kuin mitä 2 momentissa säädetään sijoitusrahaston sulautumisesta.

Pykälän 4 momentti koskee yrityksen jakautumisen vaikutusta suhteellisen maksun määräytymiseen niiltä kuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät jakautumisen rekisteröinnin ja kalenterivuoden päättämisen väliseen aikaan. Jos jakautumisessa vastaanottava yritys on maksuvelvollinen, sen valvontamaksua määrättäessä jakautuneen yrityksen tilinpäätöstiedot otettaisiin huomioon siinä suhteessa, kuin jakautumisessa saatu nettovarallisuus on jakautuneen yrityksen nettovarallisuudesta ennen jakautumista. Jos taas jakautuva yritys on maksuvelvollinen ja se jatkaa maksuvelvollisuuden alaista toimintaansa jakautumisen jälkeen, tämän yrityksen valvontamaksua määrättäessä ei vastaavasti otettaisi huomioon sitä suhteellista osuutta yrityksen tilinpäätöstiedoista, joka vastaa jakautumisessa luovutetun nettovarallisuuden suhdetta yrityksen koko nettovarallisuuteen ennen jakautumista.

4 §. *Luottolaitoksen valvontamaksu.* Pykälässä säädetäisiin luottolaitoslaissa tarkoitettua kotimaisen luottolaitoksen sekä ulkomaisen luotto- ja rahoituslaitoksen toiminnasta Suomessa annetussa laissa (1608/1993), jäljempänä *UPL*, tarkoitettua ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorin ja edustuston valvontamaksusta.

Pykälän 1 momentin mukaan kotimaisen luottolaitoksen ja ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorin valvontamaksu muodostuisi perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Kuten 1 §:n perusteluissa on todettu, valvonta voi jatkua vielä toimiluvan peruuttamisen jälkeen. Näissä tapauksissa suhteellisen maksun periminen ei ole enää tarkoituksenmukaista. Pykälän 1 momentin toisen virkkeen mukaan valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta silloin, kun luottolaitos tai sivukonttori on Rahoitustarkastuksen valvottava vielä sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana luottolaitoksen tai sivukonttorin toimilupa on peruutettu. Kun kysymys on sellaisen ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorista, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, toimiluvan peruuttamisella tarkoitetaan luottolaitoksen kotivaltiossa ta-

pahtunutta laitoksen toimiluvan peruuttamista.

Pykälän 1 momentin kolmannen virkkeen mukaan edustustolta perittäisiin vain perusmaksu. Tämä maksuvelvollisuus koskee vain UPL:n 11 §:ssä tarkoitettua edustustoa, eli sellaisen luottolaitoksen edustustoa, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, jäljempänä *kolmannen maan luottolaitos*.

Pykälän 2 momentissa säädetäisiin perusmaksun määrästä. Kotimaisten luottolaitosten perusmaksut on porrastettu voimassa olevien maksuperusteiden kaltaisesti siten, että liikepankeilta, osuuspankkiosakeyhtiöiltä ja säästöpankkiosakeyhtiöiltä perittäisiin muita luottolaitoksia korkeampi perusmaksu. Perusmaksujen tasoa on kuitenkin korotettu yleisperustelujen jaksossa 3.2. mainitusta syystä. Samoin perusmaksujen välisiä suhteellisia eroja on pienennetty. Momentin 1 kohdan mukaan liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001), jäljempänä *liikepankkilaki*, tarkoitettua liikepankin, osuuspankkiosakeyhtiön ja säästöpankkiosakeyhtiön perusmaksu olisi 60 laskentayksikköä. Kun yhden laskentayksikön määrä on 2 §:n 3 momentin mukaan 100 euroa, perusmaksuksi muodostuu 6 000 euroa vuodessa.

Pykälän 2 momentin 2 kohdan mukaan säästöpankkilaisissa (1502/2001) tarkoitettua säästöpankin sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001), jäljempänä *osuuspankkilaki*, tarkoitettua osuuspankin perusmaksun määrä olisi 20 laskentayksikköä eli 2 000 euroa vuodessa. Muun kuin edellä mainitun luottolaitoksen perusmaksu olisi momentin 3 kohdan mukaan niin ikään 20 laskentayksikköä eli 2 000 euroa vuodessa. Näitä muita luottolaitoksia ovat luottolaitoslain 2 d §:ssä tarkoitettu luottoyhteisö ja 2 e §:ssä tarkoitettu maksuliikkeyhteisö.

Pykälän 2 momentin 4–6 kohta koskee ulkomaisten luottolaitosten sivukonttoreiden ja edustustojen perusmaksuja. Jos luottolaitoksen kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, jäljempänä *ulkomainen ETA-luottolaitos*, sivukonttorin perusmaksu on 20 laskentayksikköä eli 2 000 euroa vuodessa. Jos taas kysymyksessä on kolmannen maan luottolaitos, sivukonttorin perusmaksu on 30

laskentayksikköä eli 3 000 euroa vuodessa ja edustuston perusmaksu on 10 laskentayksikköä eli 1 000 euroa vuodessa.

Edellä 2 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettujen luottolaitosten eli talletuspankkien perusmaksu on määritelty lähtien siitä oletuksesta, että talletuspankki harjoittaa pääasiassa anto- ja ottolainastoimintaa. Jos talletuspankki harjoittaa pääasiassa sijoituspalvelujen tarjoamista, tulisi talletuspankin perusmaksua korottaa, jotta maksu paremmin vastaisi valvonnasta johtuvaa työmäärää. Tästä ehdotetaan säädettäväksi pykälän 3 momentissa. Momentin mukaan talletuspankin perusmaksu olisi 2 momentissa säädetyin määrän lisäksi 90 laskentayksikköä, jos pankin viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisten palkkiotuottojen määrä on suurempi kuin rahoituskate. Momentissa tarkoitettu talletuspankki joutuisi siten maksamaan talletuspankin tavanomaisen perusmaksun lisäksi saman perusmaksun kuin sijoituspalveluyritys joutuu maksamaan ehdotuksen 5 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan.

Esityksen valmistelun aikana harkittiin myös vaihtoehtoa, jossa pääasiassa sijoituspalveluja tarjoava talletuspankki maksaisi ylimääräisen perusmaksun asemesta harjoittamansa sijoituspalvelutoiminnan laajuuteen perustuvaa suhteellista maksua. Tästä valvontamaksun kohdentumisen kannalta sinänsä oikeammasta vaihtoehdosta luovuttiin, koska sijoituspalvelutoiminnan liikevaihtoa ei voida yksiselitteisesti määrittää talletuspankin tilinpäätöstiетоjen perusteella.

Pykälän 4 momentissa säädetään luottolaitoksen suhteellisesta maksusta. Tämä maksu lasketaan sekä taseen että pääomavaatimuksen perusteella. Käyttämällä molempia tekijöitä valvontamaksun perusteena saadaan ensinnäkin vuosittainen valvontamaksukertymä pidettyä tasaisempaan. Kun molemmat tekijät vaikuttavat valvontamaksun määrään ja niiden vaikutus olisi keskimäärin samansuuruisen, kohtelee peruste eri luottolaitoksia tasapuolisemmin. Kotimaisen luottolaitoksen suhteellinen maksu olisi 0,00275 prosenttia luottolaitoksen taseen loppusummasta ja 0,06 prosenttia pääomavaatimuksesta. Jos esimerkiksi liikepankin taseen loppusumma on 400 miljoonaa euroa ja pääomavaatimus 18 miljoonaa euroa, suhteelliseksi maksuksi muo-

dostuu 21 800 euroa vuodessa. Tällaisen liikepankin koko valvontamaksu olisi siten 27 800 euroa vuodessa (6 000 euroa perusmaksua ja 21 800 euroa suhteellista maksua).

Nykyisistä maksuperusteista poiketen luottolaitosten sivukonttoreiden valvontamaksu muodostuisi myös suhteellisesta maksusta. Tämä maksu laskettaisiin ainoastaan taseen perusteella, koska sivukonttorilla ei ole vähimmäisvakavaraisuusvaatimusta. Suhteellisen maksun periminen sivukonttorilta on perusteltua ensinnäkin siitä syystä, että sivukonttorin niin sanottu markkinavalvonta kuuluu osaltaan Rahoitustarkastukselle. Tähän kuuluu muun muassa sen valvonta, että sivukonttorin tallettajien kanssa tekemien sopimusten ehdot ovat asianmukaiset. Lisäksi ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivukonttorin maksuvalmiuden valvonta kuuluu Rahoitustarkastukselle yhteistyössä luottolaitoksen kotivaltion valvontaviranomaisen kanssa. Kun kysymyksessä on kolmannen maan luottolaitos, Rahoitustarkastus valvoo sivukonttorin koko taloutta.

Pykälän 3 momentin toisen virkkeen mukaan ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivukonttorin suhteellinen maksu olisi 0,0016 prosenttia ja kolmannen maan luottolaitoksen sivukonttorin suhteellinen maksu olisi 0,0055 prosenttia sivukonttorin taseen loppusummasta. Ensiksi mainittu matalampi maksu johtuu siitä, että maksuvalmiutta lukuun ottamatta Rahoitustarkastuksen tehtäviin ei kuulu valvoa ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivukonttorin talouden vakautta. Viimeksi mainitun luottolaitoksen kotivaltion valvontaviranomaisen pyynnöstä Rahoitustarkastus voisi suorittaa myös muita talouden vakauden valvontaan liittyviä valvonta- ja tarkastustehtäviä. Ehdotus Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta sisältää tähän liittyvät säännökset (29 §:n 2 momentti ja 36 a §:n 3 momentti).

Pykälän 5 momentin mukaan pykälässä tarkoitetuilta maksuvelvollisilta ei perittäisi lain 5 tai 6 §:n taikka 7 §:n 1 momentin 1—8 tai 10—14 kohdan mukaisia valvontamaksuja. Muuta jäljempänä mainittua valvontamaksua perittäisiin vain siltä osin kuin maksuvelvollinen on samalla 7 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettu julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija.

Tämä voimassa olevista maksuperusteista poikkeava muutos yksinkertaistaa järjestelmää ja vähentää siitä aiheutuvaa hallinnollista työtä.

5 §. *Sijoituspalveluyrityksen valvontamaksu.* Pykälässä säädettäisiin sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettun sijoituspalveluyrityksen ja ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetussa laissa (580/1996), jäljempänä *USL*, tarkoitettun ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen ja edustuston valvontamaksusta.

Pykälän 1 momentin mukaan kotimaisen sijoituspalveluyrityksen ja ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen valvontamaksu muodostuisi perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Valvontamaksu muodostuisi ainoastaan perusmaksusta silloin, kun sijoituspalveluyritys tai sivuliike on Rahoitustarkastuksen valvottava vielä sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana sijoituspalveluyrityksen tai sivuliikkeen toimilupa on peruutettu. Kun kysymys on sellaisen ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeestä, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, toimiluvan peruuttamisella tarkoitetaan sijoituspalveluyrityksen kotivaltiossa tapahtunutta yrityksen toimiluvan peruuttamista.

Edustustolta perittäisiin vain perusmaksu. Tämä maksuvelvollisuus koskee vain *USL*:n 10 §:ssä tarkoitettua edustustoa, eli sellaisen sijoituspalveluyrityksen edustustoa, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, jäljempänä *kolmannen maan sijoituspalveluyritys*. Momentti vastaa luottolaitoksia koskevaa 4 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kotimaisen sijoituspalveluyrityksen perusmaksun määrä olisi 90 laskentayksikköä eli 9 000 euroa vuodessa. Luottolaitoksia suurempi perusmaksun määrä johtuu siitä, että nykyisten maksuperusteiden mukaan sijoituspalveluyritysten valvontamaksut jaetaan huomattavassa määrin tasamaksuina maksuvelvollisille. Tämä puolestaan perustuu siihen, miten Rahoitustarkastus joutuu kohdentamaan valvontavoimavarojaan eri sijoituspalveluyrityksiin.

Pykälän 2 momentin 2—4 kohta koskee ulkomaisten sijoituspalveluyritysten sivuliikkeiden ja edustustojen perusmaksuja. Jos si-

joituspalveluyrityksen kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, jäljempänä *ulkomainen ETA-sijoituspalveluyritys*, sivuliikkeen perusmaksu on 20 laskentayksikköä eli 2 000 euroa vuodessa. Jos taas kysymyksessä on kolmannen maan sijoituspalveluyritys, sivuliikkeen perusmaksu on 30 laskentayksikköä eli 3 000 euroa vuodessa ja edustuston perusmaksu on 10 laskentayksikköä eli 1 000 euroa vuodessa. Momentin 2—4 kohta vastaa ulkomaisia luottolaitoksia koskevaa 4 §:n 2 momentin 4—6 kohtaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään sijoituspalveluyrityksen suhteellisesta maksusta. Tämä maksu laskettaisiin sijoituspalveluyrityksen liikevaihdon ja pääomavaatimuksen perusteella. Kotimaisen sijoituspalveluyrityksen suhteellinen maksu olisi 0,20 prosenttia sijoituspalveluyrityksen vuotuisesta liikevaihdosta ja 0,75 prosenttia pääomavaatimuksesta. Jos esimerkiksi sijoituspalveluyrityksen vuotuinen liikevaihto on kolme miljoonaa euroa ja pääomavaatimus 800 000 euroa, suhteelliseksi maksuksi muodostuu 12 000 euroa vuodessa. Tällaisen sijoituspalveluyrityksen koko valvontamaksu olisi siten 21 000 euroa vuodessa (9 000 euroa perusmaksua ja 12 000 euroa suhteellista maksua). Kun sijoituspalveluyrityksen suhteellisen maksun laskentaperusteeksi asetetaan liikevaihto ja pääomavaatimus, valvontamaksu vastaa paremmin valvontatyöstä aiheutuneita kustannuksia kuin käyttämällä perusteena esimerkiksi tasetta.

Nykyiseen tapaan myös sivuliikkeiden valvontamaksu muodostuisi suhteellisesta maksusta. Pykälän 3 momentin toisen virkkeen mukaan ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen suhteellinen maksu olisi 0,16 prosenttia ja kolmannen maan sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen suhteellinen maksu olisi 0,35 prosenttia sivuliikkeen vuotuisesta liikevaihdosta. Sivuliikkeiden valvontamaksua ei voida osaksikaan määrätä pääomavaatimuksen perusteella, koska sivuliikkeille ei lasketa sellaista vaatimusta. Ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen markkinavalvonnasta aiheutuu merkittävästi enemmän valvontatyötä kuin ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivukonttorin vastaavasta valvonnasta. Tästä syytä ensiksi mainitulta perittäisiin suhteessa kotimaisiin

toimijoihin suurempaa valvontamaksua kuin luottolaitoksen sivukonttorilta.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälässä tarkoitetuilta maksuvelvollisilta ei perittäisi lain 6 §:n taikka 7 §:n 1 momentin 1—8 tai 10—14 kohdan mukaisia valvontamaksuja. Momentti vastaa luottolaitoksia koskevaa 4 §:n 5 momenttia.

6 §. *Rahastoyhtiön valvontamaksu.* Pykälässä säädettäisiin sijoitusrahastolaisia tarkoitettun rahastoyhtiön ja ulkomaisen rahastoyhtiön toiminnasta Suomessa annetussa laissa (225/2004), jäljempänä *URL*, tarkoitettun ulkomaisen rahastoyhtiön sivuliikkeen ja edustuston valvontamaksusta.

Pykälän 1 momentin mukaan kotimaisen rahastoyhtiön ja ulkomaisen rahastoyhtiön sivuliikkeen valvontamaksu muodostuisi perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Valvontamaksu muodostuisi ainoastaan perusmaksusta silloin, kun rahastoyhtiö tai sivuliikkeen on Rahoitustarkastuksen valvottava vielä sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana rahastoyhtiön tai sivuliikkeen toimilupa on peruutettu. Kun kysymys on sellaisen ulkomaisen rahastoyhtiön sivuliikkeestä, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, toimiluvan peruuttamisella tarkoitetaan rahastoyhtiön kotivaltiossa tapahtunutta yhtiön toimiluvan peruuttamista.

Edustustolta perittäisiin vain perusmaksu. Tämä maksuvelvollisuus koskee vain *URL*:n 9 §:ssä tarkoitettua edustustoa, eli sellaisen rahastoyhtiön edustustoa, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, jäljempänä *kolmannen maan rahastoyhtiö*. Momentti vastaa luottolaitoksia koskevaa 4 §:n 1 momenttia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevaa 5 §:n 1 momenttia.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan kotimaisen rahastoyhtiön perusmaksun määrä olisi 40 laskentayksikköä eli 4 000 euroa vuodessa. Luottolaitoksia pääosin suurempi perusmaksun määrä johtuu siitä, että pieniin rahastoyhtiöihin joudutaan rahastoyhtiöiden toiminnan luonteesta johtuen kohdistamaan valvontavoimavaroja suhteellisesti ottaen enemmän kuin pieniin, peruspankkitoimintaan keskittyneisiin luottolaitoksiin.

Pykälän 2 momentin 2—4 kohta koskee ulkomaisten rahastoyhtiöiden sivuliikkeiden ja edustustojen perusmaksuja. Jos rahastoyh-

tiön kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, jäljempänä *ulkomainen ETA-rahastoyhtiö*, sivuliikkeen perusmaksu on 20 laskentayksikköä eli 2 000 euroa vuodessa. Jos taas kysymyksessä on kolmannen maan rahastoyhtiö, sivuliikkeen perusmaksu on 30 laskentayksikköä eli 3 000 euroa vuodessa ja edustuston perusmaksu on 10 laskentayksikköä eli 1 000 euroa vuodessa. Momentin 2—4 kohta vastaa ulkomaisia luottolaitoksia koskevaa 4 §:n 2 momentin 4—6 kohtaa ja ulkomaisia sijoituspalveluyrityksiä koskevaa 5 §:n 2 momentin 2—4 kohtaa.

Pykälän 3 momentissa säädetään rahastoyhtiön suhteellisesta maksusta. Kotimaisen rahastoyhtiön suhteellinen maksu laskettaisiin yhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärän perusteella. Suhteellinen maksu olisi 0,0055 prosenttia näiden varojen yhteismäärästä. Jos esimerkiksi rahastoyhtiön edellisen vuoden lopussa hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä olisi 400 miljoonaa euroa, suhteelliseksi maksuksi muodostuu 22 000 euroa vuodessa. Tällaisen rahastoyhtiön koko valvontamaksu olisi siten 26 000 euroa vuodessa (4 000 euroa perusmaksua ja 22 000 euroa suhteellista maksua).

Sijoitusrahastolain 5 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan rahastoyhtiö saa myös tarjota omaisuudenhoitoa siten kuin siitä säädetään sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa. Jos rahastoyhtiö harjoittaa myös omaisuudenhoitoa, suhteellinen maksu laskettaisiin osaksi omaisuudenhoidosta saadun liikevaihdon perusteella. Suhteelliseen maksuun lisättäisiin määrä, joka vastaa 0,35 prosenttia omaisuudenhoidosta saadusta liikevaihdesta.

Kun kotimaisen rahastoyhtiön suhteellisen maksun laskentaperusteeksi asetetaan hallinnoitujen sijoitusrahastojen varojen yhteismäärä ja, jos rahastoyhtiö tarjoaa myös omaisuudenhoitoa, omaisuudenhoidosta saatu liikevaihto, valvontamaksu vastaa paremmin valvontatyöstä aiheutuneita kustannuksia kuin käyttämällä perusteena esimerkiksi rahastoyhtiön tasetta tai koko toiminnan liikevaihtoa. Kuten yleisperustelujen jaksossa 3.2. on todettu, rahastoyhtiöiden valvontamaksun määräämistä osaksi pääomavaatimuksen perusteella tulisi selvittää, kun sijoitusrahasto-

lain muutetun 6 §:n ja uuden 30 c §:n soveltamisesta on saatu kokemusta. Valmistelun aikana arvioitiin myös mahdollisuutta laskea rahastoyhtiön suhteellinen maksu osaksi rahastojen lukumäärän perusteella. Tällaisen vaihtoehdon ei kuitenkaan katsottu antavan valvontamaksun kohdentumisen kannalta selkeästi edellä ehdotettua parempaa tulosta.

Myös ulkomaisten rahastoyhtiöiden sivuliikkeiden valvontamaksu muodostuisi suhteellisesta maksusta. Sivuliikkeen suhteellisen maksun määrää ei kuitenkaan voida kytkeä hallinnoituja sijoitusrahastoja koskeviin suureisiin, koska nämä sijoitusrahastot sijaitsevat ulkomaisen rahastoyhtiön kotivaltiossa. Tästä syystä sivuliikkeen suhteellinen maksu laskettaisiin sivuliikkeen vuotuisen liikevaihdon perusteella. Pykälän 3 momentin toisen virkkeen mukaan ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliikkeen suhteellinen maksu olisi 0,21 prosenttia ja kolmannen maan rahastoyhtiön sivuliikkeen suhteellinen maksu olisi 0,53 prosenttia sivuliikkeen vuotuisesta liikevaihdosta. Ulkomaisen ETA-sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen tavoin ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliikkeen markkinavalvonnasta voidaan arvioida aiheutuvan merkittävästi enemmän valvontatyötä kuin ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivukonttorin vastaavasta valvonnasta. Tästä syytä ulkomaisen ETA-rahastoyhtiön sivuliikkeeltä perittäisiin suhteessa kotimaisiin toimijoihin suurempaa valvontamaksua kuin ulkomaisen ETA-luottolaitoksen sivukonttorilta.

Pykälän 4 momentin mukaan pykälässä tarkoitetuilta maksuvelvollisilta ei perittäisi lain 5 §:n taikka 7 §:n 1 momentin 1—8 tai 10—14 kohdan mukaisia valvontamaksuja. Momentti vastaa luottolaitoksia koskevaa 4 §:n 5 momenttia ja sijoituspalveluyrityksiä koskevaa 5 §:n 4 momenttia.

7 §. *Muun perusmaksua maksavan valvontamaksu.* Yleisperustelujen jaksossa 3.1. on todettu, että joissakin tapauksissa valvontamaksu on järkevintä määritellä kiinteänä. Pykälässä säädettäisiin näistä tapauksista. Syytä kiinteään maksuun voi olla useita. Ensimmäkin kiinteä maksu soveltuu paremmin sellaisille maksuvelvollisille, joiden liiketoiminta voi käsittää muutakin kuin Rahoitustarkastuksen valvomaa toimintaa. Kiinteä

maksu sopii hyvin myös silloin, kun valvotavan yrityksen toiminnan laajuudella on vähäisempi merkitys siihen, missä määrin Rahoitustarkastus kohdentaa voimavarojaan yrityksen valvontaan. Lisäksi joissakin tapauksissa, joissa markkinoilla käytännössä toimii vain yksi asianomaista toimintaa harjoittava yhteisö tai laitos, saattaa kiinteä maksu olla suhteellista maksua tarkoituksenmukaisempi tapa kerätä valvonnasta aiheutuvat kustannukset. Ehdotuksen mukainen valvontamaksu on mitoitettu vain pykälän kussakin kohdassa tarkoitettua toimintaa varten. Jos sama yhteisö tai laitos harjoittaa myös toista tässä pykälässä tarkoitettua toimintaa, siltä yleensä perittäisiin valvontamaksu myös tällä toisella perusteella.

Pykälän 1 momentin 9 ja 10 kohdassa on otettu huomioon IAS-valvonnasta aiheutuvat lisäkustannukset. Lain voimaantulosäännöksen 2 momentin mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskijan perusmaksu olisi 7 §:n 1 momentin 9 kohdan mukaisen 160 laskentayksikön asemesta 140 laskentayksikköä eli 14 000 euroa vuonna 2005, koska sanottu vuosi on IAS-valvonnan järjestämisessä siirtymävaihetta. Voimaantulosäännöksen 3 momentin mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskijan perusmaksu olisi puolestaan 7 §:n 1 momentin 10 kohdan mukaisen 30 laskentayksikön asemesta 10 laskentayksikköä eli 1 000 euroa vuonna 2005 ja vuonna 2006. Tämä johtuu siitä, että kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisala laajentuu vasta vuoden 2007 alusta koskemaan niitä liikkeeseenlaskijoita, jotka ovat laskeneet liikkeelle vain joukkovelkakirjalainoja.

Jos osakkeen liikkeeseenlaskijana on luottolaitos, sijoituspalveluyritys tai rahastoyhtiö, sen perusmaksu olisi momentin 9 kohdan mukaan vain 100 laskentayksikköä. Tämä johtuu siitä, että näiden yritysten tilinpäätöksiä valvotaan jo nyt tavalla, jota IAS-valvonta ei sanottavasti lisää.

Osuuspankkilaissa tarkoitettu osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisöltä ei yhteisön toiminnan luonne huomioon ottaen enää perittäisi suhteellista maksua, vaan ainoastaan perusmaksu.

Momentin 13 kohdassa tarkoitettua yhtei-

sön (esimerkiksi arvopaperipörssin emoyhtiö) valvontaan joudutaan konsernin toiminnan yleinen merkitys huomioon ottaen suuntaamaan enemmän valvontavoimavaroja kuin esimerkiksi luottolaitoksen omistusyhteisön valvontaan. Tästä syystä ensiksi tarkoitettua yhteisöltä perittäisiin korkeampaa valvontamaksua kuin luottolaitoksen omistusyhteisöltä.

Seuraavassa luetellaan ne maksuvelvolliset, joilta pykälän 1 momentin mukaan perittäisiin vain perusmaksu. Suluisissa mainitaan perusmaksun määrä eli laskentayksiköiden määrä kerrottuna sadalla:

1) arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991) tarkoitettu arvopaperikeskus (260 000 euroa) ja tilinhoitajayhteisö (6 000 euroa). Arvopaperikeskukselta ei kuitenkaan perittäisi tilinhoitajayhteisön perusmaksua. Jos tilinhoitajayhteisöllä on yksi tai useampi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 7 a §:ssä tarkoitettu asiamies, tilinhoitajayhteisön perusmaksua kuitenkin korotettaisiin (3000 euroa jokaista asiamiestä kohden);

2) arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitettu suomalainen selvitysosapuoli ja sellainen ulkomainen selvitysosapuoli, jolla on kiinteä toimipaikka Suomessa (12 000 euroa);

3) luottolaitoslaissa tarkoitettu talletussuojarahasto (12 000 euroa) ja vakuusrahasto (2 000 euroa);

4) sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettu sijoittajien korvausrahasto (3 000 euroa);

5) arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettu kirjausrahasto ja arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettu selvitysrahasto (2 000 euroa);

6) luottolaitoslain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö ja osuuskunta (1 000 euroa);

7) panttilainauslaitoksista annetussa laissa (1353/1992) tarkoitettu panttilainauslaitos (1 000 euroa);

8) sijoitusrahastolaissa tarkoitettu säilytysyhteisö (3 000 euroa);

9) arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskija (16 000 euroa) tai, kun kyseessä on 4—6 §:ssä tarkoitettu maksuvelvollinen (10 000 euroa);

10) arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua julkisen kaupankäynnin kohteena olevan muun kuin 9 kohdassa tarkoitettua arvopaperin liikkeeseenlaskija (3 000 euroa);

11) osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisö (6 000 euroa). Keskusyhteisöltä ei kuitenkaan perittäisi 1 kohdassa tarkoitettua tilinhoitajayhteisön perusmaksua eikä 12 kohdassa tarkoitettua omistusyhteisön perusmaksua;

12) luottolaitoksen omistusyhteisö sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (44/2002) tarkoitettua ryhmittymän omistusyhteisö (10 000 euroa);

13) sellainen yhteisö, jonka määräysvallassa arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettu arvopaperipörssi tai selvitys yhteisö, kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termineillä annetussa laissa (772/1988) tarkoitettu optioyhteisö taikka arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettu arvopaperikeskus on arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla (20 000 euroa);

14) sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisö (1 000 euroa).

Pykälän 2 momentti sisältää eräitä tarkennuksia 1 momentin 12—14 kohdan mukaisesti maksuihin. Ensinnäkin jos yhteisö on maksuvelvollinen useammalla kuin yhdellä 1 momentin 12—14 kohdassa mainituista perusteista, maksu perittäisiin vain kerran ja sen perusteen mukaan, joka johtaa korkeimpaan maksuun. Toiseksi jos 1 momentin 12—14 kohdassa tarkoitettu maksuvelvollinen on samalla toisen konsernin tytäryhteisö, sen emoyhteisöltä ei perittäisi maksua samalla perusteella.

8 §. *Muun maksuvelvollisen valvontamaksu.* Pykälässä säädettäisiin arvopaperipörssin, optioyhteisön ja arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettua selvitys yhteisön valvontamaksusta. Ehdotuksen mukaan maksu muodostuu ainoastaan suhteellisesta maksusta, joka on 1,5 prosenttia pörssin tai yhteisön vuotuisesta liikevaihdosta, kuitenkin vähintään 500 laskentayksikköä (50 000 euroa vuodessa). Jos sama yhteisö toimii arvopaperipörssinä, optioyhteisönä ja selvitys yhteisönä, maksu peritään yhteisön kokonaisliikevaihdon perusteella ja vain yhteen kertaan.

Pykälässä tarkoitettua maksua ei perittäisi arvopaperikeskukselta, jonka 7 §:n 1 momen-

tin 1 kohdan mukaisessa maksussa on otettu huomioon myös arvopaperikeskuksen toiminta selvitysyhteisönä.

Pykälässä tarkoitettuja maksuvelvollisia on käytännössä vain yksi (Helsingin Pörssi Oy). Valvontamaksua ei ole määritelty kiinteäksi maksuksi muun muassa siitä syystä, että yhtäältä valvontamaksulla pitäisi kattaa mainitun yhteisön valvonnasta aiheutuvat kustannukset ja toisaalta valvontamaksu ei saa olla niin korkea, että se estäisi muiden markkina- paikkojen muodostumisen Suomeen.

9 §. *Valvontamaksun alentaminen.* Valvontamaksun veronluonteisuuden seurauksena kaikki maksun määräytymisen perusteet säädettäisiin lain tasolla. Kuten yleisperustelujen jaksossa 3.1. on todettu, maksuja ei tällöin voida mitoittaa täsmälleen vastaamaan kunkin kalenterivuoden valvontakustannuksia. Pykälässä ehdotetaan säädettäväksi menettelystä silloin, kun valvontamaksuina kerättävät varat yhdessä Rahoitustarkastuksen muiden tuottojen kanssa todennäköisesti ylittävät Rahoitustarkastuksen talousarvion mukaiset kustannukset. Jos edelliseltä vuodelta on jäänyt ylijäämää, se lisättäisiin laskelmasa tuottoihin. Vastaavasti alijäämä otettaisiin mukaan kustannuksiin. Pykälä tulisi sovellettavaksi silloin, kun ylite on arvion mukaan enemmän kuin viisi prosenttia talousarvion mukaisista kustannuksista. Jos tällainen tilanne on käsillä silloin, kun valvontamaksu määrätään 10 §:n mukaan maksettavaksi, Rahoitustarkastuksen olisi alennettava perittävää määrää siten, ettei ylitettä todennäköisesti synny viittä prosenttia enempää. Valvottavien yhdenvertaisen kohtelun vuoksi pääsääntönä olisi pidettävä, että maksua alennetaan kaikkien maksuvelvollisten osalta samalla suhteellisella määrällä.

10 §. *Valvontamaksun määrääminen.* Pykälässä säädettäisiin valvontamaksun määräämisestä koko kalenterivuodeksi ja eräissä tapauksissa osaksi kalenterivuotta, valituksen vaikutuksesta valvontamaksun suorittamismaksuvelvollisuuteen sekä Rahoitustarkastuksen määräyksenantovaltuudesta.

Pykälän 1 momentin mukaan valvontamaksun määräisi maksettavaksi Rahoitustarkastus. Säännös ei estä Rahoitustarkastusta ostamasta maksujen tekniseen lähettämiseen liittyviä palveluja esimerkiksi Suomen Pan-

kilta. Nykyisen käytännön ja kansainvälisten esimerkkien mukaan on kuitenkin asianmukaista, että valvontaviranomainen, jolla on parhaat tiedot maksuvelvollisista, myös itse vastaa maksun määräämisestä ja lainmukaisuudesta. Valvontamaksu erääntyisi maksettavaksi Rahoitustarkastuksen määräämänä ajankohtana. Tämä ajankohta saisi olla aikaisintaan kalenterivuoden kesäkuun viimeinen päivä. Rahoitustarkastus voi perustaa maksun määräämistä koskevan päätöksen mahdollisimman tuoreisiin tietoihin, kun tuolloin sen käytettävissä ovat valvottavien tilinpäätöstiedot edelliseltä kalenterivuodelta.

Maksu voitaisiin maksaa vuoden loppuun mennessä useammassa kuin yhdessä erässä. Tämä helpottaa siirtymistä nykyisestä jälkikäteen määrättävästä maksusta uuteen järjestelmään. Muutoinkin ehdotus joustavoittaa maksumenettelyä. Rahoitustarkastus määräisi tarkemmin näiden muiden erien maksamisesta. Rahoitustarkastuksen olisi lähetettävä maksupäätös maksuvelvolliselle vähintään 30 päivää ennen ensimmäisen erän eräpäivää.

Pykälän 2 momentti sisältää säännökset valvontamaksun määräämisestä silloin, kun yritys tulee maksuvelvolliseksi kesken kalenterivuotta. Tällöin ensimmäinen valvontamaksu määrättäisiin kertomalla koko kalenterivuoden valvontamaksun kahdestoistaosa niiden kalenterikuukausien lukumäärällä, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät maksuvelvollisuuden alkamisen ja ensimmäisen kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan. Jos esimerkiksi koko kalenterivuoden valvontamaksu on 30 laskentayksikköä eli 3 000 euroa vuodessa ja yritys tulee maksuvelvolliseksi 20 päivänä elokuuta, valvontamaksun määräksi saadaan 1 250 euroa ($3\ 000/12 \times 5$). Ensimmäinen valvontamaksu erääntyisi näissä tapauksissa maksettavaksi aikaisintaan maksuvelvollisuuden alkamista seuraavan kalenterikuukauden viimeisenä päivänä.

Pykälän 2 momentissa mainituissakin tapauksissa ensimmäinen eräpäivä voisi olla aikaisintaan kalenterivuoden kesäkuun viimeinen päivä. Samoin maksupäätös olisi lähetettävä maksuvelvolliselle vähintään 30 päivää ennen ensimmäistä eräpäivää.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin valvontamaksun palauttamisesta, kun maksuvelvollisuus päättyy ennen maksun määräämistä

koskevan kalenterivuoden päättymistä. Palauttamisvelvollisuutta ei tietenkään ole niissä tapauksissa, joissa maksuvelvollisuuden päättymisen on jo ollut tiedossa kyseisen kalenterivuoden valvontamaksua määrättäessä ja maksu on määrätty näiden tietojen mukaisesti. Kun 3 momentin säännös tulee sovellettavaksi, maksuvelvolliselle palautetaan hakemuksesta niin monta kahdestoistaosaa peritystä valvontamaksusta kuin maksuvelvollisuuden päättymisen ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan sisältyy täysiiä kalenterikuukausia. Jos maksuvelvolliselle on esimerkiksi määrätty ja siltä on peritty koko kalenterivuoden valvontamaksuna 24 000 euroa ja maksuvelvollisuus on päätynyt syyskuun 15 päivänä, maksuvelvolliselle palautetaan hakemuksesta 6 000 euroa (24 000/12 x 3).

Pykälän 4 momentin mukaan valvontamaksu on suoritettava valituksesta huolimatta. Säännöstä voidaan pitää tarpeellisenä valvontamaksun veronluonteisuuden vuoksi.

Pykälän 5 momentin mukaan Rahoitustarkastus voisi antaa tarkempia määräyksiä maksumenettelystä ja valvontamaksun määrittämiseksi tarvittavien tietojen toimittamistavasta. Tällaiset teknisluonteiset määräykset sopivat valvontaviranomaisen itsensä annettaviksi.

11 §. *Muutoksenhaku.* Pykälä sisältää muutoksenhakua koskevan viittauksen Rahoitustarkastuksesta annetun lain 37 §:n 1 momenttiin. Rahoitustarkastuksen valvontamaksua koskevaan päätökseen haettaisiin muutosta valittamalla Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa (586/1996) säädetään valituksen tekemisestä valtioneuvoston ja ministeriön päätökseen.

12 §. *Valvontamaksu viivästyskorko ja periminen ulosottoimin.* Jos valvontamaksua ei makseta eräpäivänä, sille olisi pykälän 1 momentin mukaan suoritettava viivästyskorkoa korkolain 4 §:n 1 momentin mukaisesti. Ehdotus vastaa nykyisen lain 1 §:n 3 momenttia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin valvontamaksun perimisestä ulosottoimin. Ehdotuksen mukaan valvontamaksu korkoineen saataisiin periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoimin annetussa laissa

säädetään. Ehdotus vastaa nykyisen lain 1 §:n 4 momenttia.

13 §. *Voimaantulo.* Pykälän 1 momentin mukaan laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Lakia sovellettaisiin ensimmäisen kerran vuodelta 2005 perittävään valvontamaksuun.

Pykälän 2 ja 3 momentti sisältävät poikkeuksen 7 §:n 1 momentin 9 ja 10 kohtaan, jotka koskevat julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijoiden valvontamaksua.

Pykälän 2 momentin mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen liikkeeseenlaskijan perusmaksu olisi 140 laskentayksikköä vuonna 2005. IAS-valvonnan kustannukset ovat vuoden 2005 kestävä siirtymävaiheen aikana alemmat kuin vuodesta 2006 alkaen, jolloin valvonta on saatu toimimaan täysitehoisesti. Momentti ei koske 4—6 §:ssä tarkoitettuja maksuvelvollisia, joiden perusmaksu osakkeen liikkeeseenlaskijana olisi 100 laskentayksikköä myös vuonna 2005.

Pykälän 3 momentin mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskijan valvontamaksu vuonna 2005 ja vuonna 2006 olisi 30 laskentayksikön asemesta 10 laskentayksikköä. Tämä johtuu siitä, että kansainvälisten tilinpäätösstandardien soveltamisala laajentuu vasta vuoden 2007 alusta koskemaan niitä liikkeeseenlaskijoita, jotka ovat laskeneet liikkeeseen vain joukkovelkakirjalainoja.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin siitä, että lain voimaantullessa määräämättä olevaan valvontamaksuun sovellettaisiin nykyistä, vuonna 2003 annettua lakia Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta. Tämä on tarpeellista sen vuoksi, että viimeksi mainitun lain mukainen valvontamaksu peritään jälkikäteen. Vuoden 2004 viimeisen kolmanneksen valvontamaksu voidaan nimittäin määrätä maksettavaksi vasta vuoden 2005 alkupuolella.

Pykälän 5 momentin mukaan lain täytäntönnäpönnön edellyttämiin toimenpiteisiin voitaisiin ryhtyä ennen lain voimaantuloa. Esimerkiksi Rahoitustarkastus voisi lain vahvistamisen jälkeen ja jo ennen lain voimaantuloa antaa 10 §:n 5 momentin mukaiset määräykset, jotka tulisivat voimaan samanaikaisesti

uuden lain kanssa.

1.2. Laki Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

10 §. *Johtokunnan tehtävät.* Voimassa olevan lain 10 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaan Rahoitustarkastuksen johtokunta päättää valvontamaksuista. Momentti ehdotetaan ensinnäkin muutettavaksi vastaamaan ehdotuksessa käytettyjä käsitteitä siten, että johtokunta päättää valvontamaksuista ja toimenpidemaksuista. Lisäksi 1 kohtaan ehdotetaan otetavaksi maininta siitä, että johtokunta myös käsittelee lakiin lisättäväksi ehdotetun 36 b §:n mukaisen suunnitelman, jos sanotussa pykälässä tarkoitettua rahoitusaliijäämää on syntynyt.

15 §. *Tarkastus- ja tietojensaantioikeus.* Pykälän voimassa olevan 2 momentin ensimmäisen virkkeen mukaan valvottavan ja muun rahoitusmarkkinoilla toimivan on ilman aiheetonta viivytystä toimitettava Rahoitustarkastukselle sen pyytämät valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että säännös koskee myös valvontamaksun määräämisen kannalta tarpeellisten tietojen ja selvitysten toimittamista. Koska valvontamaksun maksuunpanon edellyttämät tiedot saattavat poiketa maksuvelvollisen yrityksen toiminnan laadun ja laajuuden mukaan, Rahoitustarkastukselle on perusteltua antaa oikeus vaatia kulloinkin tarvittavia tietoja.

21 §. *Kirjanpitolomääräysten antaminen.* Pykälässä oleva virheellinen viittaus luottolaitoslain 30 §:ään ehdotetaan muutettavaksi koskemaan luottolaitoslain 3 §:ää.

29 §. *Suomeen sijoittuneen sivukonttorin ja sivuliikkeen tarkastaminen.* Pykälän voimassa olevassa 2 momentissa säädetään Rahoitustarkastuksen oikeudesta tehdä toisen ETA-valtionvaltion valvontaviranomaisen pyynnöstä tarkastuksia tai varmistaa momentissa tarkoitettujen tietojen oikeellisuus. Tarkastuksen ja tietojen oikeellisuuden varmistamisen kohteena on tuossa toisessa ETA-valtiossa kotipaikan omaavan luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön Suomeen perustettu sivukonttori tai sivuliike. Pykälän soveltamisalaa ehdotetaan laajennettavaksi siten, että sivukonttorin tai sivuliik-

keen muunkinlainen valvonta tai tarkastus toisen ETA-valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä olisi mahdollista. Tällainen niin sanottuna alihankintana tapahtuva valvontatyö voisi tulla kysymykseen esimerkiksi silloin, kun suomalainen eurooppayhtiömuotoinen valvottava siirtää kotipaikkansa toiseen ETA-valtioon ja sen jälkeen jatkaa toimintaansa Suomessa sivukonttorina.

36 a §. *Toimenpidemaksu ja valvontamaksu.* Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 36 a §. Pykälän 1 momentti sisältäisi yleissäännöksen siitä, miten Rahoitustarkastuksen toiminta rahoitetaan. Momentin mukaan Rahoitustarkastuksen menoja varten peritään toimenpidemaksuja ja valvontamaksuja. Näillä maksuilla Rahoitustarkastuksen toiminta on tarkoitettu rahoittaa, kuten nykyisinkin. Rahoitustarkastuksella voi olla myös muita vähäisempiä tuloja, esimerkiksi myyntituloja. Lisäksi Suomen Pankki voisi kattaa Rahoitustarkastuksen tilapäisen rahoitusaliijäämän edellyttäen, ettei Euroopan keskuspankkijärjestelmään liittyvien Suomen Pankin tehtävien hoitaminen tällöin vaarannu.

Pykälän 2 momentin mukaan Rahoitustarkastuksen antamasta luvasta ja muusta suoritteesta perittävästä toimenpidemaksusta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään. Suoritteiden maksullisuudesta ja maksun suuruudesta määräisi Rahoitustarkastus. Säännökset vastaavat nykyistä käytäntöä.

Pykälän 3 momentti liittyy 29 §:n 2 momenttiin ehdotettuun muutokseen. Muutoksen tarpeellisuutta on selvitetty yleisperustelujen jakson 3.1. lopussa. Momentin mukaan Rahoitustarkastus voisi periä toisen ETA-valtion valvontaviranomaiselta toimenpidemaksun, jos Rahoitustarkastus tekee valvontaviranomaisen pyynnöstä valvonta- tai tarkastustoimenpiteen toisessa ETA-valtiossa kotipaikan omaavan luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön Suomessa olevaan sivukonttoriin tai sivuliikkeeseen. Toimenpidemaksu voitaisiin periä myös suoraan sivukonttorilta tai sivuliikkeeltä, jos toisen ETA-valtion valvontaviranomainen on määrännyt sivukonttorin tai sivuliikkeen suorittamaan maksun Rahoitustarkastukselle tai jos se on muutoin toisen ETA-valtion lainsäädännön mukaan mahdollista.

Pykälän 4 momentissa todettaisiin selvyyden vuoksi, että Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta säädetään erikseen.

36 b §. *Rahoitusali jäämän johdosta laadittava suunnitelma.* Vaikka valvontamaksulaissa säädettävät maksuperusteet on tarkoitettu mitoittamaan turvaaviksi, on kaikesta huolimatta mahdollista, että jonakin vuonna valvontamaksutuotot ja muut tuotot yhdessä edellisen vuoden mahdollisen ylijäämän kanssa eivät riitä kattamaan Rahoitustarkastuksen kustannuksia.

Ehdotuksen mukaan Rahoitustarkastuksen olisi tällöin viipymättä laadittava suunnitelma alijäämän johdosta tarvittavista toimenpiteistä. Suunnitelma käsiteltäisiin Rahoitustarkastuksen johtokunnassa, kuten 10 §:n 2 momentin 1 kohdan muuttamista koskevasta ehdotuksesta ilmenee.

On asianmukaista, että Rahoitustarkastuksessa selvitetään eri mahdollisuudet ja toimintavaihtoehdot, joita voitaisiin toteuttaa alijäämän johdosta. Kun suunnitelmassa on kartoitettu eri vaihtoehdot, suunnitelma toimii hyvänä pohjana arvioitaessa, olisiko alijäämän vuoksi ryhdyttävä toimenpiteisiin valvontamaksulain tai Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamiseksi. Jos Rahoitustarkastus ja Suomen Pankki katsovat, että suunnitelman toteuttaminen ei ole järkevällä tavalla mahdollista ilman lainmuutosta, niiden tulisi tehdä suunnitelman pohjalta valtiovarainministeriölle ehdotus lainsäädännön muuttamisesta. Joissakin tapauksissa suunnitelman toteuttamista saattaa myös olla tarkoituksenmukaista helpottaa esimerkiksi valvontamaksulain mukaisten maksuperusteiden tilapäisellä muuttamisella tai muulla siirtymäkauden järjestelyllä.

2. Tarkemmat säännökset ja määräykset

Valvontamaksulakia koskevan ehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan Rahoitustarkastus antaa määräykset valvontamaksun maksamisesta useammassa kuin yhdessä erässä. Ehdotuksen 10 §:n 5 momentin mukaan Rahoitustarkastus voi antaa määräyksiä maksunennettelystä ja valvontamaksun määräämiseksi tarvittavien tietojen toimittamisesta.

Lisäksi Rahoitustarkastuksesta annettuun lakiin lisättäväksi ehdotetun 36 a §:n 2 momentin mukaan Rahoitustarkastus määrää nykyiseen tapaan omien suoritteidensa maksullisuudesta ja toimenpidemaksujen suuruudesta noudattaen, mitä valtion maksuperusteissa säädetään.

3. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tuleviksi voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005. Valvontamaksulain voimaantullessa määräämättä olevaan valvontamaksuun sovellettaisiin lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

4. Säättämisjärjestys

Rahoitustarkastuksen valvontamaksua on valtiosääntöoikeudellisessa mielessä pidettävä verona (PeVL 67/2002 vp). Perustuslakivaliokunta on vastaavasti katsonut, että Viestintävirastolle teleyritysten suoritettavat viestintämarkkinamaksu (PeVL 3/2003 vp) ja tietoturvamaksu (PeVL 9/2004 vp) ovat valtiosääntöoikeudellisessa mielessä veroja.

Valvontamaksu peritään Rahoitustarkastuksen toiminnan rahoittamiseen. Valvontamaksun määrällä ei ole suoraa yhteyttä yksittäisen maksuvelvollisen valvonnasta kunakin vuonna Rahoitustarkastukselle aiheutuvien kustannusten määrään. Suoritteen vastaanottaminen on pakollista, ja velvollisuus koskee suoraan lain nojalla tietyt tunnusmerkit täyttäviä oikeussubjekteja.

Perustuslain 81 §:n 1 momentin mukaan valtion verosta säädetään lailla, joka sisältää säännökset verovelvollisuuden ja veron suuruuden perusteista sekä verovelvollisen oikeusturvasta.

Valvontamaksulakia koskevan ehdotuksen 1 §:ssä säädettäisiin maksuvelvollisuuden perusteista. Maksuvelvollisia olisivat Rahoitustarkastuksesta annetun lain 5 §:ssä tarkoitetut valvottavat, luottolaitoslain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitetut osakeyhtiöt ja osuuskunnat sekä arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetut julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopaperien liikkeeseenlaskijat. Maksuvelvollisten piiri on täsmällisesti määritelty ja rajattu.

Maksuvelvollisten oikeusturva varmistetaisiin siten, että valvontamaksulain nojalla annettuun Rahoitustarkastuksen päätökseen voitaisiin lakiehdotuksen 11 §:n perusteella hakea muutosta noudattaen, mitä Rahoitustarkastuksesta annetun lain 37 §:n 1 momentissa säädetään. Päätökseen tyytymätön maksuvelvollinen voisi valittaa päätöksestä Helsingin hallinto-oikeuteen siten kuin hallintolainkäyttölaissa säädetään valituksen tekemisestä valtioneuvoston ja ministeriön päätökseen.

Valvontamaksulakia koskeva ehdotus sisältää tarkat säännökset valvontamaksun suuruuden perusteista. Lakiehdotuksen 2 § sisältää yleiset säännökset valvontamaksusta. Lakiehdotuksen 3 §:ssä säädettäisiin sulautumisen ja muiden yritysjärjestelyjen vaikutuksesta valvontamaksuun. Yksityiskohtaiset säännökset siitä, miten eri maksuvelvollisten valvontamaksu muodostuu, olisivat puolestaan lakiehdotuksen 4—8 §:ssä.

Valvontamaksun määräämismenettelystä säädettäisiin lakiehdotuksen 10 §:ssä. Lisäksi valvontamaksulaissa säädettäisiin valvontamaksun alentamisesta (9 §) sekä valvontamaksun viivästyskorosta ja perimisestä ulosottoihin (12 §).

Edellä olevan perusteella voidaan arvioida, että lakiehdotus täyttää perustuslain 81 §:n 1 momentissa säädetyt vaatimukset.

Perustuslain 81 §:n 2 momentin mukaan valtion viranomaisten virkatoimien, palvelujen ja muun toiminnan maksullisuuden sekä maksujen suuruuden yleisistä perusteista säädetään lailla. Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamista koskevan ehdotuksen 36 a §:n 2 momentti, jossa säädettäisiin Rahoitustarkastuksen toimenpidemaksuista, täyttää tämän vaatimuksen. Ehdotuksen mukaan Rahoitustarkastuksen antamasta luvasta ja muusta suoritteesta perittävästä toimenpidemaksusta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa säädetään. Suoritteiden maksullisuudesta ja maksun suuruudesta määräisi Rahoitustarkastus.

Perustuslain 80 §:n 2 momentin mukaan myös muu viranomainen kuin ministeriö voidaan lailla valtuuttaa antamaan oikeussääntöjä määrättyistä asioista, jos siihen on sääntelyn kohteeseen liittyviä erityisiä syitä eikä sääntelyn asiallinen merkitys edellytä,

että asiasta säädetään lailla tai asetuksella. Tällaisen valtuuden on oltava tarkkarajainen ja täsmällinen.

Lakiehdotuksiin sisältyy eräitä säännöksiä, joissa Rahoitustarkastuksella olisi norminantovaltuus. Valvontamaksulakia koskevan ehdotuksen 10 §:n 1 momentin mukaan maksuvelvollinen voi maksaa valvontamaksun kalenterivuoden loppuun mennessä useammasa kuin yhdessä erässä siten kuin Rahoitustarkastus tarkemmin määrää. Lakiehdotuksen 10 §:n 5 momentin mukaan Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä maksumenettelystä ja valvontamaksun määräämiseksi tarvittavien tietojen toimittamisesta. Annettavat normit ovat luonteeltaan teknisiä. Norminannon kohteet muodostavat rajatun, yksilöitävissä olevan joukon. Ehdotettua normiantoa voidaan pikemminkin pitää useita kohteita samalla kertaa koskevan yksittäisen määräyksen antamisena kuin aitona norminantotilanteena (PeVL 67/2002 vp).

Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamista koskevan ehdotuksen 15 §:n 2 momentti sisältää myös Rahoitustarkastuksen norminantovaltuuden. Nyt ehdotettu muutos ei kuitenkaan kohdistu norminantovaltuuteen, vaan tietojen ja selvitysten toimittamisvelvollisuuteen. Norminantovaltuus on sama kuin voimassa olevassa laissa, jota koskevasa ehdotuksesta perustuslakivaliokunta on antanut lausunnon (PeVL 67/2002 vp). Ehdotettu velvollisuus toimittaa Rahoitustarkastukselle valvontamaksun määräämisen kannalta tarpeelliset tiedot koskee norminannon tapaan rajattua, yksilöitävissä olevaa joukkoa. Säännöksessä on määritelty tietojen ja selvitysten pyytämisen tarkoitus eli valvontamaksun määrääminen. Vain tuon tarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja ja selvityksiä voidaan pyytää. Lisäksi on otettava huomioon, että maksuvelvollisten toiminnan luonne ja koko vaihtelevat siitä määrin, ettei lain tasolla ole tarkoituksenmukaista määritellä, mitä tietoja ja selvityksiä Rahoitustarkastukselle on toimitettava, jotta Rahoitustarkastus kykenee vastaamaan valvontamaksujen maksuunpanosta. Jos maksuvelvollinen katsoo, että Rahoitustarkastus pyytää ehdotetun säännöksen nojalla tietoa muuhun tarkoitukseen tai muutoin tarpeettomasti, maksuvelvollinen voi hakea muutosta Rahoitustarkas-

tuksen päätökseen Rahoitustarkastuksesta annetun lain 37 §:n nojalla.

Hallitus katsoo, että ehdotetut lait voidaan hyväksyä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Ehdotettujen lakien säätämisen tarkoitus ja Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta annetun nykyisen lain tausta huomioon ot-

taen perustuslakivaliokunnan lausunnon hankkiminen esityksestä olisi kuitenkin toivottavaa.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

1.

Laki**Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee vuosittaisen Rahoitustarkastuksen valvontamaksun suorittamista.

Velvollinen suorittamaan valvontamaksun (*maksuvelvollinen*) on:

- 1) Rahoitustarkastuksesta annetun lain (587/2003) 5 §:ssä tarkoitettu valvottava;
- 2) luottolaitostoiminnasta annetun lain (1607/1993) 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö ja osuuskunta;
- 3) arvopaperimarkkinalain (495/1989) 1 luvun 3 §:ssä tarkoitettua julkisen kaupan käynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskija.

Valvontamaksun maksuunpanosta vastaa Rahoitustarkastus. Valvontamaksu suoritetaan Suomen Pankille.

Rahoitustarkastuksen toimenpidemaksuista säädetään Rahoitustarkastuksesta annetussa laissa.

2 §

Valvontamaksu

Valvontamaksun määräämistä varten maksuvelvolliset jaetaan 4—8 §:ssä tarkoitettuihin ryhmiin.

Valvontamaksu määrätään kalenterivuositain perusmaksuna tai suhteellisenä maksuna taikka yhdistettynä perusmaksuna ja suhteellisenä maksuna siten kuin jäljempänä tässä

laissa säädetään.

Perusmaksu on laskentayksikköinä määritelty kiinteä maksu. Yhden laskentayksikön määrä on 100 euroa.

Suhteellinen maksu lasketaan maksuvelvollisen viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisen taseen loppusumman tai liikevaihdon, luottolaitostoiminnasta annetun lain 72 §:ssä tai sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) 31 §:n 1—3 momentissa tarkoitettujen omien varojen vähimmäismäärää koskevan korkeimman vaatimuksen (*pääomavaatimus*) tai viimeksi päättyneen kalenterivuoden lopussa hallinnoitujen sijoitusrastojen varojen yhteismäärän perusteella, jollei 3 §:stä muuta johdu. Sijoituspalveluyrityksen liikevaihdoksi katsotaan tuloslaskelman mukaisten tuottojen yhteismäärä, jolloin arvopaperikaupan ja valuuttatoiminnan osalta mukaan luetaan nettotuotot. Jos nettotuotto on negatiivinen, se merkitään nolllaksi.

3 §

Eräiden yritysjärjestelyjen vaikutus suhteellisen maksun määräytymiseen

Jos maksuvelvolliseen on viimeksi päättyneen tilikauden jälkeen sulautunut toinen yritys, sulautuneen yrityksen taseen loppusumma, liikevaihdon määrä tai pääomavaatimus otetaan huomioon määrättäessä maksuvelvollisen suhteellista maksua niiltä kalenterikaudilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät

sulautumisen rekisteröinnin ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan. Mitä edellä tässä momentissa säädetään sulautumisesta, koskee soveltuvin osin toisen yrityksen liiketoiminnan vastaanottamista. Jos maksuvelvollinen on vastaanottanut vain osan toisen yrityksen liiketoiminnasta, liiketoiminnan osan luovuttaneen yrityksen taseen loppusumma, liikevaihdon määrä tai pääomavaatimus otetaan maksuvelvollisen suhteellista maksua määrättäessä huomioon vain siinä suhteessa kuin luovutettu liiketoiminnan osa on liiketoiminnan luovuttaneen yrityksen koko liiketoiminnasta.

Jos viimeksi päättyneen kalenterivuoden jälkeen sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettua rahastoyhtiön hallinnoimaan sijoitusrahastoon on sulautunut toisen rahastoyhtiön hallinnoima sijoitusrahasto siten kuin sijoitusrahastolain 16 luvussa säädetään, sulautuneen sijoitusrahaston varojen määrä otetaan huomioon määrättäessä ensiksi mainitun rahastoyhtiön suhteellista maksua niiltä kalenterikuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät aikaan, joka alkaa sijoitusrahastolain 110 §:n 2 momentin mukaisesta sulautumisen täytäntöönpanoa koskevasta ilmoituksesta ja päättyy kalenterivuoden päättymiseen. Vastaavasti sulautuneen sijoitusrahaston varojen määrää ei oteta huomioon määrättäessä edellä tässä momentissa tarkoitettua ajalta sen rahastoyhtiön suhteellista maksua, jonka hallinnoima sijoitusrahasto on sulautunut.

Jos rahastoyhtiölle on viimeksi päättyneen kalenterivuoden jälkeen luovutettu toisen rahastoyhtiön hallinnoiman sijoitusrahaston hallinto (*luovutettu sijoitusrahasto*) sijoitusrahastolain 15 luvussa säädetyllä tavalla, luovutetun sijoitusrahaston varojen määrä otetaan huomioon määrättäessä ensiksi mainitun rahastoyhtiön suhteellista maksua niiltä kalenterikuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät hallinnon luovuttamisen täytäntöönpanoajankohdan ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan. Vastaavasti luovutetun sijoitusrahaston varojen määrää ei oteta huomioon määrättäessä edellä tässä momentissa tarkoitettua ajalta sen rahastoyhtiön suhteellista maksua, jonka sijoitusrahasto on luovutettu

Jos yritys on viimeksi päättyneen tilikau-

den jälkeen jakautunut kahdeksi tai useammaksi yritykseksi siten, että vähintään yksi vastaanottavista yrityksistä on maksuvelvollinen, se suhteellinen osuus jakautuneen yrityksen taseen loppusummasta, liikevaihdon määrästä tai pääomavaatimuksesta, joka vastaa jakautuneelta yritykseltä saadun nettovarallisuuden suhdetta jakautuneen yrityksen nettovarallisuuteen ennen jakautumista, otetaan huomioon määrättäessä kunkin vastaanottavan maksuvelvollisen yrityksen suhteellista maksua niiltä kuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät jakautumisen rekisteröinnin ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan. Jos jakautunut yritys on maksuvelvollinen, eikä se purkaudu jakautumisen yhteydessä, sitä suhteellista osuutta jakautuneen yrityksen taseen loppusummasta, liikevaihdon määrästä tai pääomavaatimuksesta, joka vastaa jakautumisessa luovutetun nettovarallisuuden suhdetta yrityksen nettovarallisuuteen ennen jakautumista, ei oteta huomioon määrättäessä jakautuneen yrityksen suhteellista maksua niiltä kalenterikuukausilta, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät jakautumisen rekisteröinnin ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan.

4 §

Luottolaitoksen valvontamaksu

Luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettua luottolaitoksen sekä ulkomaisten luotto- ja rahoituslaitosten toiminnasta Suomessa annetussa laissa (1608/1993) tarkoitettua ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorin valvontamaksu muodostuu perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Valvontamaksu muodostuu kuitenkin ainoastaan perusmaksusta silloin, kun luottolaitos tai sivukonttori on Rahoitustarkastuksen valvottava vielä sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana luottolaitoksen tai 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua sivukonttorin toimilupa on peruutettu Suomessa taikka, kun kysymys on 2 momentin 4 kohdassa tarkoitettua sivukonttorista, jonka aikana ulkomaisen luottolaitoksen toimilupa on peruutettu luottolaitoksen kotivaltiossa. Ulkomaisen luottolaitoksen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen,

edustuston valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta.

Perusmaksun määrä on seuraava:

1) liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1501/2001) tarkoitetun liikepankin, säästöpankkilaisissa (1502/2001) tarkoitetun säästöpankkiosakeyhtiön sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitetun osuuspankkiosakeyhtiön perusmaksu on 60 laskentayksikköä;

2) säästöpankkilaisissa tarkoitetun säästöpankin sekä osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa tarkoitetun osuuspankin perusmaksu on 20 laskentayksikköä;

3) muun kuin 1 ja 2 kohdassa tarkoitetun luottolaitoksen perusmaksu on 20 laskentayksikköä;

4) ulkomaisen luottolaitoksen, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, sivukonttorin perusmaksu on 20 laskentayksikköä;

5) ulkomaisen luottolaitoksen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, sivukonttorin perusmaksu on 30 laskentayksikköä;

6) ulkomaisen luottolaitoksen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, edustuston perusmaksu on 10 laskentayksikköä.

Jos 2 momentin 1 tai 2 kohdassa tarkoitetun luottolaitoksen viimeksi vahvistetun tilinpäätöksen mukaisten palkkiotuottojen määrä on suurempi kuin rahoituskate, luottolaitoksen perusmaksu on 2 momentissa säädetyn lisäksi 90 laskentayksikköä.

Edellä 2 momentin 1—3 kohdassa tarkoitetun luottolaitoksen suhteellinen maksu on 0,00275 prosenttia luottolaitoksen taseen loppusummasta ja 0,06 prosenttia pääomavaatimuksesta. Edellä 2 momentin 4 kohdassa tarkoitetun sivukonttorin suhteellinen maksu on 0,0016 prosenttia ja 2 momentin 5 kohdassa tarkoitetun sivukonttorin suhteellinen maksu on 0,0055 prosenttia sivukonttorin taseen loppusummasta.

Tässä pykälässä tarkoitetulta maksuvelvolliselta ei peritä 5 tai 6 §:n taikka 7 §:n 1 momentin 1—8 tai 10—14 kohdan mukaisia valvontamaksuja.

5 §

Sijoituspalveluyrityksen valvontamaksu

Sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitetun sijoituspalveluyrityksen ja ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen oikeudesta tarjota sijoituspalvelua Suomessa annetussa laissa (580/1996) tarkoitetun ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivuliikkeen valvontamaksu muodostuu perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta silloin, kun sijoituspalveluyritys tai sivuliike on Rahoitustarkastuksen valvottava vielä sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana sijoituspalveluyrityksen tai 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun sivuliikkeen toimilupa on peruutettu Suomessa taikka, kun kysymys on 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta sivuliikkeestä, jonka aikana ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen toimilupa on peruutettu yrityksen kotivaltiossa. Ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, edustuston valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta.

Perusmaksun määrä on seuraava:

1) sijoituspalveluyrityksen perusmaksu 90 laskentayksikköä;

2) ulkomaisten sijoituspalveluyrityksen, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, sivuliikkeen perusmaksu on 20 laskentayksikköä;

3) ulkomaisten sijoituspalveluyrityksen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, sivuliikkeen perusmaksu on 30 laskentayksikköä;

4) ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, edustuston perusmaksu on 10 laskentayksikköä.

Sijoituspalveluyrityksen suhteellinen maksu on 0,20 prosenttia yrityksen vuotuisesta liikevaihdosta ja 0,75 prosenttia pääomavaatimuksesta. Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun sivuliikkeen suhteellinen maksu on 0,16 prosenttia ja 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun sivuliikkeen suhteellinen maksu on 0,35 prosenttia sivuliikkeen vuotuisesta liikevaihdosta.

Tässä pykälässä tarkoitetulta maksuvelvolliselta ei peritä 6 §:n taikka 7 §:n 1 momentin

1—8 tai 10—14 kohdan mukaisia valvontamaksuja.

6 §

Rahastoyhtiön valvontamaksu

Sijoitusrahastolaissa tarkoitetun rahastoyhtiön ja ulkomaisen rahastoyhtiön toiminnasta Suomessa annetussa laissa (225/2004) tarkoitettun ulkomaisen rahastoyhtiön sivuliikkeen valvontamaksu muodostuu perusmaksusta ja suhteellisesta maksusta. Valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta silloin, kun rahastoyhtiö tai sivuliike on Rahoitustarkastuksen valvottava vielä sen kalenterivuoden jälkeen, jonka aikana rahastoyhtiön tai 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun sivuliikkeen toimilupa on peruutettu Suomessa taikka, kun kysymys on 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetusta sivuliikkeestä, jonka aikana ulkomaisen rahastoyhtiön toimilupa on peruutettu yhtiön kotivaltiossa. Ulkomaisen rahastoyhtiön, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, edustuston valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta.

Perusmaksun määrä on seuraava:

1) rahastoyhtiön perusmaksu 40 laskentayksikköä;

2) ulkomaisten rahastoyhtiön, jonka kotivaltio kuuluu Euroopan talousalueeseen, sivuliikkeen perusmaksu on 20 laskentayksikköä;

3) ulkomaisten rahastoyhtiön sivuliikkeen, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, sivuliikkeen perusmaksu on 30 laskentayksikköä;

4) ulkomaisen rahastoyhtiön, jonka kotivaltio ei kuulu Euroopan talousalueeseen, edustuston perusmaksu on 10 laskentayksikköä.

Rahastoyhtiön suhteellinen maksu on 0,0055 prosenttia yhtiön hallinnoimien sijoitusrahastojen varojen yhteismäärästä ja, jos yhtiö tarjoaa sijoitusrahastolain 5 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua omaisuudenhoitoa, 0,35 prosenttia omaisuudenhoidosta saadusta liikevaihdosta. Edellä 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetun sivuliikkeen suhteellinen maksu on 0,21 prosenttia ja 2 momentin 3 kohdassa tarkoitetun sivuliikkeen suhteellinen maksu on 0,53 prosenttia sivuliikkeen vuotuisesta liikevaihdosta.

Tässä pykälässä tarkoitetulta maksuvelvolliselta ei peritä 5 §:n taikka 7 §:n 1 momentin 1—8 tai 10—14 kohdan mukaisia valvontamaksuja.

7 §

Muun perusmaksua maksavan valvontamaksu

Seuraavien maksuvelvollisten valvontamaksu muodostuu ainoastaan perusmaksusta:

1) arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991) tarkoitetun arvopaperikeskuksen perusmaksu on 2 600 laskentayksikköä ja tilinhoitajayhteisön perusmaksu 60 laskentayksikköä. Arvopaperikeskukselta ei peritä tilinhoitajayhteisön perusmaksua. Jos tilinhoitajayhteisöllä on yksi tai useampi arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain 7 a §:ssä tarkoitettu asiamies, tilinhoitajayhteisön perusmaksua korotetaan 30 laskentayksikköä jokaista asiamiestä kohden;

2) arvopaperimarkkinalain 4 a luvun 8 §:n 2 momentissa tarkoitetun suomalaisen selvitysosapuolen ja sellaisen ulkomaisen selvitysosapuolen, jolla on kiinteä toimipaikka Suomessa, perusmaksu on 120 laskentayksikköä;

3) luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitetun talletussuojarahaston perusmaksu on 120 laskentayksikköä ja vakuusrahaston perusmaksu 20 laskentayksikköä;

4) sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitetun sijoittajien korvausrahaston perusmaksu on 30 laskentayksikköä;

5) arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa tarkoitetun kirjausrahaston ja arvopaperimarkkinalaissa tarkoitetun selvitysrahaston perusmaksu on 20 laskentayksikköä;

6) luottolaitostoiminnasta annetun lain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitetun osakeyhtiön ja osuuskunnan perusmaksu on 10 laskentayksikköä;

7) panttilainauslaitoksista annetussa laissa (1353/1992) tarkoitetun panttilainauslaitoksen perusmaksu on 10 laskentayksikköä;

8) sijoitusrahastolaissa tarkoitetun säilytysyhteisön perusmaksu on 30 laskentayksikköä;

9) arvopaperimarkkinalain 1 luvun 3 §:ssä tarkoitetun julkisen kaupankäynnin kohteena

olevan osakkeen liikkeeseenlaskijan perusmaksu on 160 laskentayksikköä tai, kun kysymyksessä on 4—6 §:ssä tarkoitettu maksuvelvollinen, 100 laskentayksikköä;

10) julkisen kaupankäynnin kohteena olevan muun kuin 9 kohdassa tarkoitettun arvopaperin liikkeeseenlaskijan perusmaksu on 30 laskentayksikköä;

11) osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa tarkoitettun osuuspankkien yhteenliittymän keskusyhteisön perusmaksu on 60 laskentayksikköä. Keskusyhteisöltä ei peritä 1 kohdassa tarkoitettua tilinhoitajayhteisön perusmaksua eikä 12 kohdassa tarkoitettua omistusyhteisön perusmaksua;

12) luottolaitoksen omistusyhteisön sekä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (44/2002) tarkoitettun ryhmittymän omistusyhteisön perusmaksu on 100 laskentayksikköä;

13) sellaisen yhteisön, jonka määräysvallassa arvopaperimarkkina- ja selvitysyhteisö, kaupankäynnistä vakioituilla optioilla ja termiineillä annetussa laissa (772/1988) tarkoitettu optioyhteisö taikka arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa tarkoitettu arvopaperikeskus on arvopaperimarkkinalain 1 luvun 5 §:ssä tarkoitettulla tavalla, perusmaksu on 200 laskentayksikköä;

14) sijoituspalveluyrityksen omistusyhteisön perusmaksu on 10 laskentayksikköä.

Jos yhteisö on maksuvelvollinen useammalla kuin yhdellä 1 momentin 12—14 kohdassa mainituista perusteista, maksu peritään vain kerran ja sen perusteen mukaan, joka johtaa korkeimpaan maksuun. Jos 1 momentin 12—14 kohdassa tarkoitettu maksuvelvollinen on samalla toisen konsernin tytäryhteisö, sen emoyhteisöltä ei peritä maksua samalla perusteella.

8 §

Muun maksuvelvollisen valvontamaksu

Arvopaperipörssin, optioyhteisön ja arvopaperimarkkina- ja selvitysyhteisön valvontamaksu muodostuu ainoastaan suhteellisesta maksusta, joka on 1,5 prosenttia pörssin tai yhteisön vuotuisesta liikevai-

dosta, kuitenkin vähintään 500 laskentayksikköä. Tässä pykälässä tarkoitettua maksua ei peritä arvopaperikeskukselta.

9 §

Valvontamaksun alentaminen

Jos valvontamaksuina perittävät varat yhdessä Rahoitustarkastuksen muiden tuottojen kanssa todennäköisesti ylittäisivät Suomen Pankin hyväksymän Rahoitustarkastuksen talousarvion mukaiset kustannukset yli viidellä prosentilla, Rahoitustarkastuksen on määrättävä 10 §:n mukainen valvontamaksu siten alennettuna, ettei ylitte todennäköisesti nouse edellä säädettyä määrää suuremmaksi. Ylitteen määrää arvioitaessa on otettava huomioon myös edellisiltä kalenterivuosilta kertynyt yli- ja alijäämä.

10 §

Valvontamaksun määrääminen

Valvontamaksun määrää maksettavaksi Rahoitustarkastus. Valvontamaksu eräännyy maksettavaksi Rahoitustarkastuksen määräämänä ajankohtana, kuitenkin aikaisintaan kalenterivuoden kesäkuun viimeisenä päivänä. Maksuvelvollinen voi maksaa valvontamaksun kalenterivuoden loppuun mennessä useammassa kuin yhdessä erässä siten kuin Rahoitustarkastus tarkemmin määrää. Rahoitustarkastuksen on lähetettävä maksupäätös maksuvelvolliselle vähintään 30 päivää ennen ensimmäistä eräpäivää.

Sille, joka tulee maksuvelvolliseksi kesken kalenterivuoden, ensimmäinen valvontamaksu määrätään kertomalla koko kalenterivuoden maksun kahdestoistaosa niiden kalenterikuukausien lukumäärällä, jotka kokonaan tai osittain sisältyvät maksuvelvollisuuden alkamisen ja ensimmäisen kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan. Tässä momentissa tarkoitettu ensimmäinen valvontamaksu eräännyy maksettavaksi maksuvelvollisuuden alkamista seuraavan kalenterikuukauden viimeisenä päivänä, ei kuitenkaan ennen 1 momentissa mainittua ajankohtaa.

Jos maksuvelvollisuus päättyy kesken kalenterivuoden, maksuvelvolliselle palaute-

taan hakemuksesta niin monta kahdestoistaosaa peritystä valvontamaksusta kuin maksuvelvollisuuden päättymisen ja kalenterivuoden päättymisen väliseen aikaan sisältyy täysiä kalenterikuukausia.

Valvontamaksu on suoritettava valituksesta huolimatta.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä maksumenettelystä ja valvontamaksun määräämiseksi tarvittavien tietojen toimittamistavasta

11 §

Muutoksenhaku

Muutoksenhausta Rahoitustarkastuksen tämän lain nojalla antamaan päätökseen on voimassa, mitä Rahoitustarkastuksesta annetun lain (587/2003) 37 §:n 1 momentissa säädetään.

12 §

Valvontamaksun viivästyskorko ja periminen ulosottoihin

Valvontamaksun viivästyessä peritään sille korkolain (633/1982) 4 §:n 1 momentin mukainen viivästyskorko.

Tämän lain perusteella määrätty valvonta-

maksu korkoineen saadaan periä ilman tuomiota tai päätöstä siinä järjestyksessä kuin verojen ja maksujen perimisestä ulosottoihin annetussa laissa (367/1961) säädetään.

13 §

Voimaantulo

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammi-kuuta 2005. Lakia sovelletaan ensimmäisen kerran vuodelta 2005 perittävään valvontamaksuun.

Sen estämättä, mitä 7 §:n 1 momentin 9 kohdassa säädetään, julkisen kaupankäynnin kohteena olevan osakkeen muun liikkeeseenlaskijan kuin 4—6 §:ssä tarkoitettun maksuvelvollisen perusmaksu on 140 laskentayksikköä vuonna 2005.

Sen estämättä, mitä 7 §:n 1 momentin 10 kohdassa säädetään, julkisen kaupankäynnin kohteena olevan joukkovelkakirjalainan liikkeeseenlaskijan perusmaksu on 10 laskentayksikköä vuonna 2005 ja vuonna 2006.

Tämän lain voimaantullessa määräämättä olevaan valvontamaksuun sovelletaan tämän lain voimaantullessa voimassa olleita säännöksiä.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

2.

Laki**Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Rahoitustarkastuksesta 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain (587/2003) 10 §:n 2 momentin 1 kohta, 15 §:n 2 momentti, 21 § ja 29 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 29 §:n 2 momentti laissa 227/2004; sekä
lisätään lakiin uusi 36 a ja 36 b § seuraavasti:

10 §

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnalla on seuraavat Rahoitustarkastuksen hallintoa koskevat tehtävät:

1) päättää Rahoitustarkastuksen valvontamaksuista ja toimenpidemaksuista sekä käsitellä 36 b §:ssä säädetty suunnitelma;

15 §

Tarkastus- ja tietojensaantioikeus

Valvottavan ja muun rahoitusmarkkinoilla toimivan on ilman aiheetonta viivytystä toimitettava Rahoitustarkastukselle sen pyytämät valvonnan ja valvontamaksun määräämisen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Rahoitustarkastus voi antaa määräyksiä valvottavan taloudellista asemaa, omistajia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, hallinto- ja valvontaelinten jäseniä ja toimihenkilöitä sekä toimipaikkoja koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta Rahoitustarkastukselle.

21 §

Kirjanpitomääräysten antaminen

Rahoitustarkastus voi antaa valvottavalle ja luottolaitostoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettulle rahoituslaitokselle valvonnan kannalta tarpeellisia teknisiä määräyksiä liiketapahtumien kirjaamisesta juoksevaan kirjanpitoon sekä taseen ulkopuolisten vastuiden kirjaamisesta poiketen siitä, mitä kirjanpitolain 2 luvun 4—10 §:ssä ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

29 §

Suomeen sijoittuneen sivukonttorin ja sivuliikkeen tarkastaminen

Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä Rahoitustarkastus voi toimivaltansa puitteissa tehdä tarkastuksen tuosta valtiosta Suomeen sijoittuneen luotto- tai rahoituslaitoksen sivukonttorissa tai sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön sivuliikkeessä taikka muulla tavoin valvoa ja tarkastaa sivukonttoria tai sivuliikettä.

36 a

Toimenpidemaksu ja valvontamaksu

Rahoitustarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi peritään toimenpidemaksuja ja valvontamaksuja.

Rahoitustarkastuksen antamasta luvasta ja muusta suoritteesta perittävästä toimenpidemaksusta on voimassa, mitä valtion maksuperustelaisissa (150/1992) säädetään. Suoritteiden maksullisuudesta ja maksun suuruudesta määrää Rahoitustarkastus.

Rahoitustarkastus voi periä valtion maksuperustelain mukaisen toimenpidemaksun 29 §:ssä tarkoitettulta ulkomaiselta valvontaviranomaiselta, jos Rahoitustarkastus tekee ulkomaisen valvontaviranomaisen pyynnöstä valvonta- tai tarkastustoimenpiteen, joka kohdistuu 5 §:n 3 kohdassa tarkoitettuun sivukonttoriin taikka 5 §:n 7 tai 18 kohdassa tarkoitettuun sivuliikkeeseen. Rahoitustarkastus voi periä edellä tarkoitettun toimenpidemaksun myös suoraan sivukonttorilta tai sivuliikkeeltä, jos ulkomainen valvontaviranomainen on määrännyt sivukonttorin tai sivu-

liikkeen suorittamaan kyseisen maksun Rahoitustarkastukselle tai jos maksun periminen on muutoin mahdollista toisen ETA-valtion lainsäädännön mukaan.

Rahoitustarkastuksen valvontamaksusta säädetään erikseen.

36 b §

Rahoitusaliijäämän johdosta laadittava suunnitelma

Jos valvontamaksuina ja toimenpidemaksuina perittävät varat yhdessä Rahoitustarkastuksen muiden tuottojen kanssa eivät riitä kattamaan Rahoitustarkastuksen kustannuksia, Rahoitustarkastuksen on viipymättä laadittava suunnitelma alijäämän johdosta tarvittavista toimenpiteistä.

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.

Helsingissä 15 päivänä lokakuuta 2004

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Antti Kalliomäki*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

2.

Laki

Rahoitustarkastuksesta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan Rahoitustarkastuksesta 27 päivänä kesäkuuta 2003 annetun lain (587/2003) 10 §:n 2 momentin 1 kohta, 15 §:n 2 momentti, 21 § ja 29 §:n 2 momentti, sellaisena kuin niistä on 29 §:n 2 momentti laissa 227/2004; sekä
lisätään lakiin uusi 36 a ja 36 b § seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

10 §

10 §

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnan tehtävät

Johtokunnalla on seuraavat Rahoitustarkastuksen hallintoa koskevat tehtävät:

1) päättää valvontamaksuista;

Johtokunnalla on seuraavat Rahoitustarkastuksen hallintoa koskevat tehtävät:

1) päättää *Rahoitustarkastuksen* valvontamaksuista ja *toimenpidemaksuista* sekä *käsitellä 36 b §:ssä säädetty suunnitelma*;

15 §

15 §

Tarkastus- ja tietojensaantioikeus

Tarkastus- ja tietojensaantioikeus

Valvottavan ja muun rahoitusmarkkinoilla toimivan on ilman aiheetonta viivytystä toimitettava Rahoitustarkastukselle sen pyytämät valvonnan kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Rahoitustarkastus voi antaa määräyksiä valvottavan taloudellista asemaa, omistajia, sisäistä valvontaa ja riskien-

Valvottavan ja muun rahoitusmarkkinoilla toimivan on ilman aiheetonta viivytystä toimitettava Rahoitustarkastukselle sen pyytämät valvonnan ja valvontamaksun määräämisen kannalta tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Rahoitustarkastus voi antaa määräyksiä valvottavan taloudellista asemaa,

hallintaa, hallinto- ja valvontaelinten jäseniä ja toimihenkilöitä sekä toimipaikkoja koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta Rahoitustarkastukselle.

omistajia, sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa, hallinto- ja valvontaelinten jäseniä ja toimihenkilöitä sekä toimipaikkoja koskevien tietojen säännöllisestä toimittamisesta Rahoitustarkastukselle

21 §

Kirjanpitomääräysten antaminen

Rahoitustarkastus voi antaa valvottavalle ja luottolaitostoiminnasta annetun lain 30 §:ssä tarkoitettulle rahoituslaitokselle valvonnan kannalta tarpeellisia teknisiä määräyksiä liiketapahtumien kirjaamisesta juoksevaan kirjanpitoon sekä taseen ulkopuolisten vastuiden kirjaamisesta poiketen siitä, mitä kirjanpitolain 2 luvun 4—10 §:ssä ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

21 §

Kirjanpitomääräysten antaminen

Rahoitustarkastus voi antaa valvottavalle ja luottolaitostoiminnasta annetun lain 3 §:ssä tarkoitettulle rahoituslaitokselle valvonnan kannalta tarpeellisia teknisiä määräyksiä liiketapahtumien kirjaamisesta juoksevaan kirjanpitoon sekä taseen ulkopuolisten vastuiden kirjaamisesta poiketen siitä, mitä kirjanpitolain 2 luvun 4—10 §:ssä ja niiden nojalla annetuissa säännöksissä säädetään.

29 §

Suomeen sijoittuneen sivukonttorin ja sivuliikkeen tarkastaminen

Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä Rahoitustarkastus voi toimivaltansa puitteissa tehdä tarkastuksen tuosta valtiosta Suomeen sijoittuneen luotto- tai rahoituslaitoksen sivukonttorissa tai sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön sivuliikkeessä taikka muulla tavoin varmistaa sivukonttoria tai sivuliikettä koskevien tietojen oikeellisuuden

29 §

Suomeen sijoittuneen sivukonttorin ja sivuliikkeen tarkastaminen

Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion valvontaviranomaisen pyynnöstä Rahoitustarkastus voi toimivaltansa puitteissa tehdä tarkastuksen tuosta valtiosta Suomeen sijoittuneen luotto- tai rahoituslaitoksen sivukonttorissa tai sijoituspalveluyrityksen tai rahastoyhtiön sivuliikkeessä taikka muulla tavoin *valvoa ja tarkastaa sivukonttoria tai sivuliikettä.*

(Uusi 36 a ja b §)

Tämä laki tulee voimaan 1 päivänä tammikuuta 2005.

Ennen lain voimaantuloa voidaan ryhtyä lain täytäntöönpanon edellyttämiin toimenpiteisiin.